ΕΤΟΣ Γ'.— ΤΟΜΟΣ Β'. — Ἀριθμὸς 9 Ἐν Κων]πόλει, 1 Δεκεμβρίου 1911.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

ἐν Κων)πόλει Γρ. 30
ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις » 40
ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Φρ. 10

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ
ΡΙΦΑΑΤ ΧΑΝ Αρ. 15
ΜΟΥΜΧΑΝΕ - ΓΑΛΑΤΑ

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

Ἕκαστον φύλλον Γρ. 1.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

"ΤΟ ΠΕΤΡΑΔΑΚΙ,,

Τοῦ Μαλακάση

Μιὰ φορὰ κι ἕναν καιρό, εἴτανε ἕνας τόπος στὸν οὐρανό, και στον τόπο εκείνο, εἴτανε ἕνα ζῶο, και το ζῶο ἐκείνο, εἴτανε ἕνας βασιλιὰς—ο βασιλιὰς του τόπου εκείνου. Ἕνας βασιλιὰς εγωιστὴς και παράξενος που δέφτερο δεν ἔκαμεν η φύση. Ἕνας βασιλιὰς που πέθαινε καὶ πάλι ξαναγινότανε — που γίνηκε μαζὶ με το βασίλειο του—που δεν εἶχε βασίλισα.

Το πώς, αφτό το ζῶο, γίνηκε βασιλιὰς εκείνου του τόπου, μήτε ο ἴδιος, μήτε ἄλλος κανεὶς τὸ γνώριζε. Γιὰ τη γενιά του, εἶχε τὴν ιδέα, πως την ἔκαμε κάποιος θεός. Γιὰ το βασίλειο του, τους εἴτανε ο κόσμος όλος. Γιὰ τη βασιλείατου, πως όλα γενήκανε γιὰ λόγου του.

Βασίλισα δὲν εἶχε γιατὶ όλες οι γυναίκες εἴτανε δικέστου και καμιὰ δε θεωρούσε ἴση μ' ἐκείνονα.

Η αλήθεια εἶναι, πως στον τόπο εκείνο, το ζῶο εκείνο, εἴτανε το ξυπνότερο και τελειώτερο ἀπ' όλα τἄλλα. Βασίλεβε το λοιπόν, σαν ένας τέλειος νοικοκύρης του τόπου. Ζῶα, φυτά, στεριὲς καὶ θάλασες και τὸν ἀγέρα ακόμα, όλα, εννοούσε να τάχει στη διάθεσητου. Και έστοντας καὶ εἴτανε βασιλιάς, ἔκανε ότι ἤθελε, χωρὶς νὰ δώκει κανενὸς λογαριασμό. Ἔχτιζε και χαλούσε καὶ ξανάκανε μήτε βουνό, μήτε πέλαγο, μήτε ποτάμι, μήτε δέντρο, μήτε αγρίμι, μήτε μέταλο της γῆς, αφήκε στη θέση του. Όλα ενοούσε να τα ισιάξει σαν που του ἀρέζε.

Εδὼ που τα λέμε, πιότερο χαλούσε παρὰ που ίσιαζε. Μέρα και νύχτα εργαζότανε και κανένας δεν έμενεν εφχαριστημένος από την ἐργασιά του.

Αν κἔκανε πολλὰ ξυπνὰ πράματα, βαπόρια, σιδερόδρομους, τηλέφωνα, αεροπλάνα, ἔχανε τον καιρό του και σε τόσα ἄλλα — ἄχρηστα πράματα, που τὰ ονόμαζε, θρησκείες, φιλοσοφίες, νόμους, ωραίες τέχνες, σε τόσα βλαβερὰ και ἐπιζήμια, θωρακωτά, κανόνια, πολέμους, στολίδια καὶ μαγειρικές, που εἴτανε πιὸ καταστροφὴ παρὰ ωφέλεια στον τόπο του.—

Μὄλητου τη σοφία και τη δύναμη, εἴτανε πράματα απλούστατα και φυσικότατα, που ο βασιλιάς, όχι μόνο δεν τἄξερε αλλὰ και τὰ φοβότανε. Σεισμοί, αστροπελέκια, τρικυμίες, φωτιές, πλημμύρες, αρώστιες, θάνατοι, τρομάρα τον ἐπιανε σαν τἄκουε.

Ποιὸς όμως νὰ μιλήσει, σ' εκείνο τον τόπο, που το ζῶο εκείνο, εἴτανε το πάν; Τὰ όμοια του τα ζῶα, άσπρα, μάβρα, κίτρινα και κόκινα, τον ὑπακούανε τυφλά. Τὰ άλλα τα καημένα τον τρέμανε. Τὰ φυτὰ και τὰ μέταλα τἄκανε σαν πουήθελε. Μόνο η γή, η θάλασα κι' ο ουρανὸς τον πέρνανε γιὰ τρελὸ καὶ τὸν περιφρονούσανε.

Ο βασιλιάς, αν και ζῶο, τὄχε καημὸ να μὴ μπορεὶ να τἄχει κι' αφτὰ στὴ διάθεσητου. εις ένα καιρὸ θαρούσε πως η γή, εἴτανε γεμάτη από στοιχειὰ καὶ φαντάσματα, η θάλασα γεμάτη από γοργόνες καὶ νεράιδες, ο ουρανὸς γεμάτος από αγγέλους και διαβόλους και άλλα κακὰ καὶ καλὰ πνέματα, που δὲ μπορούσε νὰ τἀγγίξει κάν.

Μέρα την ημέρα κατάλαβε όμως, πως τίποτα δεν εἴτανε από δάφτα, καὶ αποφάσισε νὰ βάλει χέρι καὶ σἀφτά. Γιὰ τη γὴ ἔκανε πελώρια τρυπάνια, γιὰ τὴ θάλασα υποβρύχια καὶ βουτηχτικὲς μηχανές, γιὰ τον ουρανὸ τηλεσκόπια και μπαλόνια. Καὶ σὰν τἄβαλε σε ενέργεια, ανέβηκε σἔνα ψηλὸ βουνὸ καὶ εἶπε.

— Εγώ, το ζῶο, θα γείνω ο βασιλιὰς όλου του κόσμου!

Μιὰ φωνὴ ακουσθηκε από μέσα από το βουνό:

— Παιδὶ ανόητο! Αντὶ να γυρέβεις ἄλλους κόσμους μάθε πρώτα να ζεὶς καὶ να βασιλέβεις τον τόποσου!

Ο βασιλιὰς τρόμαξε. Φοβήθηκε μὴν είτανε πάλι κανένα στοιχειό. Ντράπηκεν όμως γιὰ το φόβοτου καὶ στάθηκε καὶ είπε·

— Και ποιὸς είσαι εσὺ που μιλὰς με τόση αυθάδεια σ' εμένα;

— Εγὼ είμαι η μάνασου, απάντησεν η φωνή· Αιώνες αιώνων σε είχα μεσ' τὴν κοιλιάμου γιὰ να σε κάμω. Αιώνες αιώνων πόνεσα γιὰ να σε γενήσω. Αιώνες αιώνων κόπιασα γιὰ να σε θρέψω, να σε μεγαλώσω και να σε κάμω βασιλιά. Κ' ἐσύ, αχάριστο παιδί, με καταδυναστέβεις καὶ με τυρανείς!

Ο βασιλιὰς γέλασε.

— Εγώ, είπε, μάνα δεν έχω. Γίνηκα απὸ το Θεὸ και κανένας δεν μπορεὶ να με διατάξει πως να ζώ.

— Αφτὸ δείχτει, αποκρίθηκεν οργισμένη ἡ φωνή, πως δε ξέρεις ακόμα τι σου γίνεται. Πριν κάμεις, παιδὶ φαντασμένο, τα τέρατα και σημεία, ἀφτὰ που κάνεις, έπρεπε να μάθεις πως γίνηκες γιὰ να καταλάβεις τι είναι η ζωήσου και πως πρέπει να ζείς. Ακόμα χτὲς είσουνα ένα ασήμαντο σκουλήκι και σ' έτρεφα στην αγκαλιάμου. Καὶ σήμερα ποιὸς τάχα σε τρέφει και ζείς; Τι είναι το νερὸ που πίνεις παρὰ το γάλα της μάνασου; Τι είναι οί αγέρηδες που αναπνέεις, η θερμότη που ζεστένεσαι, οι ευωδίες που μυρίζεσαι, παρὰ τα χάδια και τα φιλιὰ της μάνα σου; Και το ψωμί, και οι καρποί, και τα κυνήγια, και τα ψάρια, που τρέφεσαι ποιὸς σου τὰ ετοιμάζει, παρὰ εγώ, η μάνασου; Ποιὸς σου δίνει τα κοράλια, τα μαργαριτάρια και τα διαμάντια που στολίζεσαι; Ποιὸς σου δίνει τα σίδερα, τις πέτρες και τα ξύλα που φκιάνεις τις μηχανέσου, τα παλάτιασου, και τα καράβιασου; Εγώ, η μάνασου. Και σαν βροντὰ κι' αστράφτει δεν καταλαβαίνεις πως είμαι εγὼ που σε μαλόνω; Καὶ όταν, οι σεισμοί, οι πλημύρες κι' οι φωτιὲς χαλοὺν τα έργασου, δεν το αισθάνεσαι ότι σε τιμωρώ, εγὼ, η μάνασου; Κρίμα την αγάπημου και τα κόπιαμου! Κρίμα το μυαλὸ και το βασίλειο που σοὺδωκα! Αφοὺ εμένα, τη μάνασου, δὲν ξέρεις· εμένα, τη μάνα σου δεν αγαπὰς καὶ σέβεσαι, φαντάζομαι τις ἀνοησίες που θα κάνεις και την αγάπη που θἄχεις στὸ λαόσου;!

Ο βασιλιὰς σάστισεν ακούοντας αφτὰ τα σοφὰ και φρόνιμα λόγια. Σκέφτηκε μιὰ στιγμὴ καὶ εἶπε.

Καὶ ποιὰ είσαι εσὺ η μάναμου;

Είτανε μεσημέρι, ο ήλιος γάργαρο. Εφτὺς και έκαμεν ο βασιλιὰς, αφτὴ την ερώτηση, θαρρεὶς και σβύστηκεν ο ήλιος στον ουρανό. Ενα σκοτάδι χύθηκε τριγύροτου.

Και όμως ούτε φόβο, ούτε έκπληξη αἰσθάνθηκε καμιά. Ἐβλεπε και αισθανότανε μες το σκοτάδι καθαρότερα απὸ πριν. Ενα φως ιλαρό, γλυκύτατο έβγαινε απὸλα, απὸ τις πέτρες, τα λαγκάδια, τα κλαδιά, κι'αφτὰ ακόμα τα μικρότερα λιθάρια και χορτάρια, φως δικότους, που τα ξεχώριζε και τα μεγάλωνε στα μάτιατου. Όλα είτανε χρωματισμένα σαν να είτατε λουλούδια λογιὼ λογιώ. Όλα κινότανε αρμονικὰ σαν όλα να ζούσανε καὶ χορέβανε. Μιὰ μουσική, βαθιὰ σαν προσευχή, ανάβαινεν απὸ τη γη. Μιὰ ευωδιὰ μεθυστικὴ χυνότανε απὸ παντού.

Ο βασιλιὰς σαν μαγεμένος κοίταζε τριγύροτου με λαχτάρα και θαμασμό.

Σιγὰ σιγὰ το βουνὸ άπλωσε καὶ άνοιξε και ξεχώρισε μπρυστάτου σε μύρια κομάτια σαν να πλήθεναν και γενοβολούσαν οἱ βράχοιτου, οι σπηλιέστου, τα δέντρατου και τα χόματα. Ο κάθε βράχος γίνηκεν κἔνας κόσμος, η κάθε σπηλιὰ κἔνας οὐρανός. Το κάθε δέντρο γίνηκε κἔνας κήπος απέραντος, η κάθε σκόνη καὶ μιὰ πεδιάδα ευφορότατη.

Σιγὰ σιγὰ φυτὰ καὶ άνθη, με σχήματα και χρώματα, με καρποὺς καὶ ευωδιές, που πρώτη φορὰ τἄβλεπε καὶ τα αισθανότανε ο βασιλιάς, στολίσανε τον κήπον και τις πεδιάδες. Ζώα άπειρα, ποικίλα και πρωτοφανή, σχηματίσανε πολιτείες ολόκληρες. Βουνὰ απὸ καθάριο χρυσάφι και ασήμι, ποτάμια καὶ λίμνες απὸ μαργαριτάρια καὶ διαμάντια απλωθήκανε παντού.

Τὸ φὼς γίνηκεν ακτινοβόλημα, μέρα, ζεστασιά. Μιὰ ζεστασιὰ ηλεκτρική, λαφριό, ιδονική. Η κίνηση γίνηκεν ἀγέρας, ἐργασία, παραγωγή. Μιὰ παραγωγὴ μαγνητική, ατελείωτη, ακούραστη. Και φως καὶ κίνηση γινήκανε ένα. Μιὰ ζωὴ γενική, που ολα τα ζωντάνεβε.

Ο βασιλιὰς απόμεινεν εκστατικύς. Αιστάνθηκε τη μικτότητατου και απόρησε. Αιστάνθηκε τη ζωότητατου και ντράπηκε.

— Είμαι τίποτα! Τίποτα! είπε μέσατου. Τίποτα και το μυαλόμου! Τίποτα και το βασίλειόμου! Μπροστὰ σἀφτὰ που βλέπω, όλα όσα έκαμα, είνε παιχνιδάκια μικροὺ παιδιοὺ!

Και ο περήφανος εκείνος βασιλιάς, που ως τατότε καυχότανε πως είτανε το πάν, έπεσε και προσκύνησε το πιὸ μικρὸ πετραδάκι που κοιτάτανε στὰ πόδια του.

— Μάνα! Μάνα! φώναξε, λυπήσουμε! Σώσεμε απὸ τον εαφτόμου, γιατι είμαι ένας άθλιος εγωιστής!

Εντωάμα το πετραδάκι μεγάλωσε και γίνηκε σαν βράχος μεγάλο, άσπρο σαν το καθάριο μάρμαρο και το μάρμαρο γίνηκεν άγαλμα. Ένα άγαλμα ωραίο που είχε μέσατου ζωή.

Ο βασιλιὰς θαμβώθηκεν απὸ την ομορφιά του. Πρώτη φορὰ στη ζωήτου αιστάνθηκε μέσατου κατιτὶ σαν μιὰ αγάπη ορμητική, γλυκειά, ατελείωτη, σαν μιὰ απόλαψη ηδονική, τονωτικὴ και παραγωγική, την έλκυση και την ένωση που αιστάνθηκεν η πρώτη ζωὴ με την πρώτη ὕλη στον κόσμο.

Και παρεφτύς, σαν διὰ μαγείας, χαθήκανε όλα εκείνα τα θαυμάσια που έβλεπε μπροστάτου. Ο βασιλιὰς βρέθηκε πάλι στο βουνὸ απάνω, σαν που είτανε. Ο ήλιος ἔλαμψε πάλι στον ουρανό, στη θέσητου. Μόνο το άγαλμα γίνηκε μιὰ πεντάμορφη κοπέλα καὶ τον πήρε στην αγκαλιά της και του είπε·

— Ἀνθρωπε! Εγὼ είμαι η Γνώση η αληθινή, που σου στέλει, η Φύση, η μάνασου. Εγὼ είμαι ἡ βασίλισα που σοὺλειπε. Πἄμε να ζήσωμε ενωμένοι, στο παλάτιμας τη Γὴ, γιά να σε μάθω πως να εφτυχίσωμε!

Ζ. Φυτίλης.

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΙΚΕΤΙΔΕΣ

Χορός.

Ὁ Δίας ὁ ἐλεκτικός
πρόθυμα ἀπάνω μας ἂς ἰδῇ
καὶ τὰ καράβια μας ἂς σκέπῃ,
ποῦ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὶς ψιλές
ξεκίνησαν τὶς ἀμμουδιές.
Ἀφίνοντας τὴν ἅγια χώρα,
ποῦ γειτονεύει τῆς Συρίας,
φεύγουμε, χωρὶς χύσιμο αἱμάτου
καὶ χωρὶς γι' αὐτὸ νὰ μᾶς διώξῃ
ἡ καταδίκη τῶν ἀνθρώπων,
μὰ νὰ ξεφύγουμε ἀπ' τὸ ἰδιο
τὸ σόϊ μας ἐπιθυμῶντας,
τὸ γάμο τῶν παιδιῶν τοῦ Αἰγύπτου
τὸν μισητὸν καταφρονώντας.
Κι' ὁ Δαναὸς ὁ πατέρας μας
κι' ὁ συμβουλάτοράς μας
κι' ἀφέντης μας ζυγιάζοντάς τα
ἐδιάλεξε τὸ πιὸ καλὸ
ἀπ' τὰ κακά, νὰ φύγουμε
γοργὰ πέρα ἀπ' τὶς θάλασσες
καὶ στὴν Ἀργίτικη τὴ γῆ
ν' ἀράξουμε 'κεῖ ποῦ ἡ γενιά μας
καυχιόμαστε ποῦ ἔχει πιαστῇ
ἀπ' τὴν κεντρόσειστη δαμάλα
κι' ἀπ' τοῦ Διὸς τὴ συντυχιὰ
καὶ τὸν ἐρωτικὸ τὸν πόθο.
Σὲ ποιὰ πλέον καλόγνωμη
χώρα ἀπ' αὐτὴ θέλαμ' ἐρθῇ
μ' αὐτοὺς μας τῆς ἐλῃὰς τοὺς κλώνους
ὁποῦ στὰ χέρια μας κρατοῦμε,
ποῦ μὲ μαλλὶ περιπλεγμένους;
ἔχουμε κι' παρακαλοῦμε;
αὐτῶν ἡ πολιτεία κ' ἡ γῆ
καὶ τὸ νερὸ τὸ γάργαρο,
καὶ τοὐρανοῦ οἱ θεότητες
κι' αὐτὲς πῶχουν τὶς κοῖτες τους
στὸν Ἅδη καὶ βαρυὰ πληρώνουν
κι' ὁ Δίας ὁ σωτῆρας τρίτος
ὁποῦ φυλάει τὸ σπητικὸ
τῶν εὐλαβητικῶν ἀνθρώπων.
Αὐτοὶ ἂς μᾶς δεχτοῦν ἱκέτες
καὶ στὸ γυναίκειο σμάρι ἂς δώσουν
τὸ σπλαχνικὸ τῆς χώρας πνεῦμα
καὶ τῶν ἀντρῶν τὸ ψυχομέτρι,
τοῦ Αἰγύπτου τὴν κακὴ τὴ γέννα,
πριχοῦ βάλῃ τὸ πόδι της
σ' αὐτὸ τὸ ἀμμώδικο ἀκρογιάλι
μὲ τὶς γοργόκουπες γαλέρες,
ἂς ρίξουν τους στὰ πέλαα·
κ' ἐκεῖ μὲ τὴν κακιὰ φουρτούνα
μὲ τ' ἄστραμμα, τὸ βρόντημα
καὶ τ' ἀνεμοβροχόδαρμα
ἂς κρούουν τς' ἄγριας θάλασσας
κι' ἂς ἀφανίσουν τους πριχοῦ
ἀνέβουν στὰ κρεββάτια μας,
ποῦ δὲν τὸ στρέγουν οἱ θεοί,
ποὔμαστε ἀδερφοξάδερφα.

* * *

Καὶ τώρα γυιόκα τοῦ Διός,
ἐσὲ κράζω νἀρθῇς βοηθὸς
σ' ἐμὲ πέρα ἀπ' τὶς θάλασσες,
ὦ γέννα τῆς προμάμμης μου
ὁποῦ δαμάλα ἄνθη βοσκοῦσε
καὶ τοῦ Διὸς ἡ καυτερὴ
τὴν ἄγγιξε ἐρωτοπνοή·
κι' ἀπ' τ' ἄγγιγμα, ὅτομα καὶ πρᾶμμα,
ὡς τέλειωσε ὁ γραφτὸς καιρός,
ἐγέννησε τὸν Ἔπαφο·
ποῦ αὐτὸν τώρα ἐγὼ κράζοντας
στὰ βοσκοτόπια τὰ παληὰ
τῆς μάνας του, θυμούμενη
τοὺς πόνους της τοὺς περασμένους
ἄοφαλτες μαρτυριὲς θὰ δείξω
τῶν γονιῶν ποῦ μὲ γέννησαν·
καὶ σ' ὅσους ἐδῶ κατοικοῦν
ἀνέλπιστα αὐτὰ θὰ φανοῦν·
ὅμως κανεὶς θὰ τὸ γνωρίσῃ
στῆς ὁμιλίας μου τὸ μάκρος.

Μάρκος Αὐγέρης.

ΚΩΣΤΑΣ ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ

Σένα σκοτεινὸ καὶ παλιὸ σπίτι τῆς Βιέννης, μὲ μιὰ μεγάλη αὐλή, ὁ Κώστας Χρηστομάνος μαζὶ μὲ τὸν ἀδερφό του τὸ γιατρό, μελετοῦσε ἀδιάκοπα γιὰ τὶς διδακτορικές του ἐξετάσεις στὴ νομική. Τὴ μελέτη τους μιὰ μέρα διέκοψε ἕνα γράμμα τοῦ κ. Δούμπα. Ὁ Ἕλληνας ὑπάλληλος τῆς αὐστριακῆς κυβερνήσεως εἰδοποιοῦσε τὸ Χρηστομάνο τὸ γιατρό, ὅτι τὸν ἤθελε ἡ αὐτοκρατόρισσα Ἐλισάβετ γιὰ ἀναγνώστη καὶ συνομιλητή της. Ἡ περικαλλὴς παραμυθένια βασίλισσα ἐπιθυμοῦσε νὰ γυμνασθῇ στὰ ἑλληνικά. Ὁ γιατρὸς ὁ Χρηστομάνος ἀνέβηκε στὸ περίχρυσο αὐτοκρατορικὸ ἁμάξι ποὺ περίμενε στὴν πόρτα τῆς κατοικίας τῶν δύο σπουδαστῶν καὶ πῆγε στὸ παλάτι. Πῆγε καὶ ξαναπῆγε τὴν ἄλλη καὶ ἄλλες μέρες. Μιὰ μέρα ὅμως εἶπε τοῦ Κώστα νὰ πάρῃ αὐτὸς τὴ θέση του. Κι' ὁ Κώστας δέχτηκε μὲ χαρά, ἂν καὶ εἶχε τὴν ἰδέα πὼς τὸ κακόμορφο σῶμα του δὲ θἄκανε καλὴ ἐντύπωση στὴν αὐτοκρατόρισσα, ποὺ εἶταν τόσο ὡραία καὶ ἀγαποῦσε τόσο τὸ ὡραῖο. Πῆγε καὶ τὸν ὡδήγησαν στὸν κῆπο τοῦ παλατιοῦ, μέσα στὰ δέντρα ποὺ μοσχοβολοῦσαν, ποὺ σὰ νύφες εἶταν ἀραδιαστὰ πλάι στὰ καλοστρωμένα μονοπάτια. Περίμενε λίγη ὥρα καὶ μέσα στὸ πέλαγος τῆς ποιητικῆς του φαντασίας παρουσιαζόταν ἡ μαγικὴ αὐτοκρατόρισσα, ὅπως τὴν ἔβλεπε συχνὰ στὶς εἰκόνες της, ποὺ εἶχαν κρεμασμένες στὰ καφενεῖα καὶ στὰ ἑστιατόρια. Ἐπὶ τέλους ἕνας θροῦς φορέματος ἐτάραξε τὸν ποιητὴ-ἀναγνώστη. Καὶ μπροστὰ στὰ δόλια του μάτια, στὴν ταραγμένη ψυχή του ἀπὸ τὸ ἀναμενόμενο ἄγνωστο, διαγράφηκε ἡ ποιητική, ἡ ὀνειροφάντασή εἰκόνα ἐκείνης. Ἐκύλισαν δυὸ τρία λόγια ἀπὸ τὰ χείλη του ποὺ ἐχάθηκαν στὸν ἄνεμο, ἀκούστηκε ἡ ἀργυρένια φωνὴ Ἐκείνης καὶ ἔγινε ἡ θεία καὶ ἁρμονικὴ γνωριμιὰ δυὸ λυρικῶν ψυχῶν.

***

Ἀπὸ τὴν σημαντικὴ ἐκείνη στιγμὴ ἡ ψυχὴ τοῦ Κώστα Χρηστομάνου φόρεσε πορφύρα. Ὁ ἀέρας ποὺ τροφοδοτοῦσε τὴν ἀναπνοή του εἶταν Ἐκείνη, ἡ παραμυθένια βασίλισσα, ποὺ ἀγάπησε τὴν ἀμάραντη ὀμορφιὰ τῆς φύσης καὶ μίσησε τὸν ψευτοπολιτισμὸ καὶ ὅλη τὴν καραγκιόζικη ζωὴ τῶν κοινωνιῶν.

Καὶ τὴν ἀκολούθησε παντοῦ, στοὺς περιπάτους μέσα στὶς εὐρωπαϊκὲς ὡραιοπόλεις καὶ στοὺς περιπάτους μέσα στὰ πυκνοφύτευτα τοπεῖα τῆς μαγικῆς Κέρκυρας καὶ μέσα στὰ ἡλιολουσμένα λειβάδια καὶ τὴν καλόστρωτη λεωφόρο τῆς ὑπερήφανης σκέψης της.

Καὶ ὁ Κώστας Χρηστομάνος ἔζησε κοντὰ στὴν ἀπόμονη, τὴν παραμυθένια βασίλισσα καιρό... Μὰ ὁ καιρὸς αὐτὸς κύλισε στὸ παρελθὸν καὶ χάθηκε μέσα στὸ μεγάλο χρόνο, σὰ μιὰ στιγμή. Ἄφησε ὅμως μέσα στὴ λυρικὴ ψυχὴ τοῦ ἀναγνώστη ἕνα ὄνειρο, ἕνα ὄνειρο μαγικὸ καὶ μιὰ νοσταλγία πρὸς τὸ ὡραιότερο παραμύθι τῆς ζωῆς του. Καὶ τὸ παραμύθι αὐτὸ κατάντησε σὲ μιὰ τραγωδία ὅταν ἡ προφητικὴ βασίλισσα ἔπεσε θῦμα τοῦ ἀναρχικοῦ δράκου...

***

Κ' ἐκεῖνος ποὺ ἀγάπησε τὸ θῦμα περισσότερο ἀπὸ τὸν ἄλλο κόσμο, κλείστηκε μιὰ μέρα στὸ γραφεῖο του καὶ ἔγραψε τὸ παραμύθι καὶ ζωγράφισε τὴν παραμυθένια καὶ ἀπόμονη βασίλισσα. Καὶ στὸ παραμύθι ἔβαλε τὸν τίτλο: Αὐτοκράτειρα Ἐλισάβετ.

Εἶναι μιὰ λυρικὴ ἱστορία. Ἕνα τραγούδι ποὺ ἀντικρύζουνται οἱ γνώσεις καὶ κυματίζει ἕνας μελαγχολικὸς μυστικισμός. Ποὺ ἀνυψώνεται τὸ πάθος γιὰ τὸ ὡραῖο καὶ ἐκδηλώνουνται πίκρες ἀγιάτρευτες. Ποὺ οἱ προφητεῖες διαδέχουνται ἡ μιὰ τὴν ἄλλη πρὶν ἢ ὕστερα ἀπὸ αἰσθητικὲς συγκινήσεις καὶ θεωρίες ζηλευτές, ποὺ ἔβγαιναν ἀπὸ τὸ μαγικὸ στόμα Ἐκείνης καὶ ποὺ θώπευαν οὐρανικὰ τὴν ψυχὴ τοῦ παρακολουθητῆ τοῦ ὡραίου, ποὺ τόσο τὸ ἔννοιωσε καὶ τὸ ζωγράφισε μὲ τὶς λεπτότερες καὶ τὶς πιὸ αἰσθηματικὲς γραμμές. Νομίζει κανεὶς πὼς δὲν πρόκειται γιὰ ἕνα σύγχρονο ὄν, ποὺ ἔζησε λίγες μαγικὲς στιγμὲς μαζί του, ποὺ μίλησε μαζί του καὶ ἄλλαξε γνῶμες γιὰ κάθε ἐπεστητό. Ὅταν ἀποχωρίστηκε ἀπ' αὐτὸ—καὶ εἶτανε τόσο τραγικός, τόσο σπαρακτικὸς ὁ χωρισμὸς στὴν ἠρεμία του—τὸ σκέφτηκε ἀλλοιώτικα. Δὲν μποροῦσε νὰ εἶναι ὅπως τὰ ἄλλα ὄντα, ποὺ κυλιοῦνται στὴ ζωὴ καὶ αἰσθάνουνται μὲ τὸν κοινὸ τρόπο, ποὺ πονοῦνε καὶ ἀγαποῦν ἔτσι. Γι' αὐτὸ στὸ ἱστορικό του παραμύθι τὸ ἀπομάκρυνε νομίζεις πολύ, τὸ ἔντυσε μὲ μαγικὸ πέπλο, τὸ ἔκανε παραμυθένιο, πληθαίνοντας τὸ γόητρο του καὶ τὴ γοητεία του. Γι' αὐτὸ μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς ἂν ὁ Χρηστομάνος χρωστοῦσε τὸ ποιητικό του μύρος, ποὺ ξετυλίχτηκε μ' ἕνα ὡραῖο λυρισμὸ στὸ βιβλίο του, στὴν παραμυθένια βασίλισσα, κ' ἡ ἁγία μνήμη τῆς αὐτοκρατόρισσας, τὴν ἀριστοτεχνικὴ ἐξιστόρηση τῆς ψυχῆς της καὶ τὴ συγκίνηση ποὺ αὐτὴ θὰ φέρνῃ πάντα στοὺς ἀνθρώπους ποὺ θὰ ἔλθουν, θὰ τὴ χρεωστᾶ στὸ λυρικὸ ἐξυμνητή της.

«Ἡ αὐτοκράτειρα Ἐλισάβετ» εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ λυρικώτερα ἑλληνικὰ βιβλία—λυρικὰ καὶ σ' αὐτὴ ἀκόμη τὴν ξερὴ περιγραφὴ τῶν μαρμάρων καὶ τῶν αἰθουσῶν τοῦ Ἀχιλλείου.—Ἀπὸ τὰ πρῶτα δείξανε μιὰ νέα κατεύθυνση στὴ νεώτερη τέχνη μας, στὸ ὕφος, μιὰ τέχνη πολὺ συγγενεμένη μὲ τὴν εὐρωπαϊκή. Ἡ λέξη δὲν ἔχει πιὰ μόνο τὴ στενὴ ἀποστολὴ νὰ παραστήσῃ ξερὰ ἕνα ἀντικείμενο καὶ μιὰ ἰδέα, ἀλλὰ γίνεται αὐτὴ ἡ ἴδια ἰδέα καὶ παίρνει ἕνα πλάτος, πνευματοποιεῖται καὶ ἀνοίγει κόσμον, ποὺ γίνεται νοητὸς καὶ δημιουργικὸς στὸν ἰδεασμένο ἀναγνώστη. Τὸ παράδειγμα αὐτὸ ποὺ ἴσως ἔχει ἕνα μετερλιγκισμὸ μέσα του, ἕνα βερλαινισμό, ἀκολούθησαν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς νεωτέρους ποιητές μας καὶ λογογράφους, ποὺ ὅσο καὶ ἂν μυρίζῃ ἕνα κάποιο ξενισμό, ἕνα βοριώτερο κλῖμα, ἐπέδρασε καὶ μέλλει νὰ ἐπιδράσῃ ἐντονώτερα ἀκόμη στὴν ἀναζωογονούμενη καὶ διαμορφούμενη ἑλληνικὴ τέχνη, ποὺ χάνει — γιὰ τὴν ὥρα ἴσως—λίγο κατ' ὀλίγο τὸν κλασικό της χαρακτῆρα.

Ὁ Κώστας Χρηστομάνος ἔγραψε καὶ ἄλλα ἔργα, πολλὰ ποιήματα γερμανικά, τὸ δρᾶμα «Τὰ τρία φιλιά», «Τὴν κερένια κούκλα» καὶ τὴν κωμῳδία τὸν «Κοντρεβιθούλη». Ἀπ' αὐτὰ γνωρίζουμε μερικὰ ἀπὸ τὰ γερμανικά του ποιήματα, πολὺ ὄμορφα, ποὺ δημοσιεύθηκαν μεταφρασμένα ἄλλοτε στὰ «Παναθήναια» καὶ «Τὰ τρία φιλιά», ποὺ παίχτηκεν πέρσυ στὸ «Βαριετὲ» ἀπὸ τὴν καλλιτέχνιδα Μαρίκα Κοτοπούλη. Δυστυχῶς «Ἡ Κερένια κοῦκλα» ποὺ τυπώνεται τώρα σὲ ἰδιαίτερο τόμο, δὲ μᾶς εἶναι γνωστή. «Τὰ τρία φιλιὰ» εἶναι ἕνα λυρικὸ καὶ παθητικὸ ποίημα χωρισμένο σὲ τρία μέρη, ἀνεξάρτητα τὸ ἕνα ἀπὸ τὸ ἄλλο. Ἡ ψυχολογία εἶναι ἀληθινή, ἀλλὰ κοινή, πολλὲς φορὲς εἰπωμένη. Ἔχει ὅμως μέρη ὑψίστης τραγικότητος καὶ δυνατῆς ποιητικῆς πνοῆς. Τὸ τρίτο μέρος ποὺ εἶναι καὶ τὸ πιὸ δυνατό, συγκινεῖ βαθιὰ μὲ τὰ λεπτοδουλεμένα του αἰσθήματα, τὸν τραγικό του λυρισμὸ καὶ τὴν ἀληθινὴ ψυχολογική του θέση. Τὸ ὅλον ἂν ἐξετασθῇ, εἶναι ἕνα ἔργο ἀπὸ τὰ καλήτερα ἑλληνικά, ποὺ ἔχουν τὸ προσὸν νὰ δείχνουνε ἕνα νέο δρόμο στὸ ἑλληνικὸ λυρικοκοινωνικὸ δρᾶμα.

***

Ὁ ποιητὴς τῆς «Αὐτοκρατείρας Ἐλισάβετ» εἶτανε ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλήτερα νεοελληνικὰ δημιουργικὰ πνεύματα. Ὅταν ἦλθε οἱ γκρεμιστάδες τῶν παλιῶν εἰδώλων εἶχαν τελειώσει τὸ εὐεργετικό τους ἔργο. Καὶ ἀπάνω στὰ σκαμμένα ἐρείπια ἄρχισε νὰ τοποθετῆ πέτρες καὶ ὑλικὸ ἄλλο γιὰ καινούρια οἰκοδομήματα. Καὶ ἡ δράση του αὐτὴ δὲν περιωρίσθηκε μόνο στὰ γράμματα. Μιὰ μέρα σκέφθηκε πὼς ἡ νεώτερη Ἑλλάδα εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ θέατρο. Καὶ ἄρχισε ἀμέσως νὰ τὸ χτίζῃ μὲ ἀγάπη καὶ μὲ θυσίες. Μάζεψε τὸ καλήτερο ὑλικὸ ποὺ τοῦ χρειαζότανε. Τὴν Ξανθάκη καὶ τὴν Κυβέλη, τὸ Μυρὰτ καὶ τὸ Χρυσομάλλη κ' ἔκανε μ' αὐτοὺς τὸν πυρῆνα τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου. Πρὶν ἀπὸ τὴν ἐνέργεια αὐτὴ τοῦ Χρηστομάνου ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ πῇ πὼς σχεδὸν δὲν εἴχαμε θέατρο. Μὲ μία δημιουργία γεμάτη ὑγεία, σάρωσε καὶ ἐξαφάνισε ἕνα ἀρρωστημένο παρελθόν.

Ἀχ. Γεωργιάδης

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

Ἀγόραζε ὑπομονὴ κι πούλαγε τὴ βία.

Ἡ τιμὴ καὶ τὸ καρτέρι βάζει τὸν καλὸ στὸ χέρι.

Τσομπάνης μεθυσμένος, ὁ λύκος χαίρεται

Θ. Κατρίπάνης.

ΤΑ ΤΡΙΑ ΦΙΛΙΑ

(Ἡ τελευταία σκηνὴ τοῦ τελευταίου μέρους).

Δόρα. (Διὰ μιᾶς κατάχλωμη σὰ νεκρή· ἔπειτα ξεσπῶντας σὲ νευρικὰ γέλοια). Βλέπεις;... νά! νά! εἶναι ἀβάσταχτος γιὰ σένα ὁ πόθος σου!

Ὤ, πῶς λαχταρᾶς τὸ κορμί της! τὸ ἄσπρο της κορμί, ποῦ εἶναι σὰ φίλντισι: νά, τώρα τὸ σφίγγεις κιόλας στὴν ἀγκαλιά σου!—Ἄχ, τὸ ἤξερα! τὸ ἤξερα!

(Πέφτει πνιγμένη ἀπὸ λυγμοὺς καὶ βῆχα μαζὶ πίσω στὴ ράχη τῆς σαΐζ λόγκ... Ὁ Φαίδης ὁρμᾷ νὰ τὴν ὑποβαστάξῃ... ἔπειτα τρέχει καὶ χτυπᾷ τὸ κουδοῦνι [κουμπὶ ἠλεκτρικό]: ἐκείνην τὴ στιγμὴ χτυπᾷ ἡ πόρτα ἀπέξω καὶ μπαίνει ἡ Λιάνα· ἀπὸ πίσω της προβάλλει ἕνας ὑπηρέτης, ποῦ ὁ Φαίδης μόλις ἀντικρύζει τὴ Λιάνα, τὸν διώχνει μ' ἕνα νεῦμα... Ἡ Λιάνα: ἕνα ἐλαφρὸ ροὺζ φόρεμα σὰν ἀραχνοῦφαντο· ἕνα μεγάλο καπέλλο καμωμένο σχεδὸν ὁλόκληρο ἀπὸ φύλλα πράσινα, σὰν ἕνα ζωντανὸ πράσινο στεφάνι ποὺ βασταίνει μέσα στὰ πολλά της τὰ μαλλιὰ τὰ μαυροκύανα, χτενισμένα μπαντὼ ὅπως στὴν εἰκόνα τῆς Ἀνοίξεως τοῦ Boticelli. Κάτω ἀπ' τὴ σκιὰ τῶν φύλλων καὶ τῆς κόμης ποῦ περιπλέκονται, ἀνθοφέγγει τὸ πρόσωπό της, ἴδιο ἕνα ἄνθος σπάνιο ποῦ δὲν τὸ ἀγγίζουν παρὰ μόνο τῆς αὐγῆς τὰ χαμόγελα καὶ τῆς σελήνης τὰ φιλιά, μὲ δυὸ χείλια βυσσινιὰ καὶ ὑγρὰ σὰ νὰ στάζουν τὸ χυμὸ τοῦ ροϊδιοῦ. Στὸ στῆθός της δυὸ μεγάλα τριαντάφυλλα: τὸ ἕνα κάτασπρο, τὸ ἄλλο κύκκινο βαθὺ βελούδινο. Ἔτσι εἶναι ἡ προσωποποίησις τῆς ἀνοίξεως μέσα στὴ μεγάλη της ἄνθηση καὶ τῆς ζωῆς ποῦ ὁλόθερμη ἀνασαίνει... Ὁ Φαίδης καὶ ἡ Λιάνα, ἐξαφνα ἀντιμέτωποι, μένουν γιὰ μιὰ στιγμὴ ἄφωνοι μὲ τὰ μάτια τους καρφωμένα τοῦ ἑνὸς ἀπάνου στοῦ ἄλλου... Ἡ Δόρα στὸ ἀναμεταξὺ συνῆλθε καὶ βλέποντας τὴ Λιάνα, θέλει νὰ πεταχτῇ ὀρθή, νὰ τρέξῃ πρὸς αὐτὴν δὲν τὸ κατορθώνει ὅμως—μ' ἀδύνατη φωνή:

Διάνα! Διάνα! ἔλα γρήγορα κοντά μου!

Ἡ Λιάνα κάνει νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὴ Δόρα· στὸ ἀναμεταξὺ ὁ Φαίδης τὴν πλησιάζει.

Φαίδης, (βιαστικὰ καὶ πνιγμένα, μὲ ὑψίστην ἱκεσία στὴ φωνή.) Λυπηθῆτέ την καὶ λυπηθῆτέ με!...

Ἡ Λιάνα ταράζεται· τὸ βλέμμα της πετᾷ ἀπ' τὸν Φαίδη στὴ Δόρα καὶ τὰ μάτια της διαμιᾶς ἐννοοῦν... πλησιάζει μ' ἐλαφρὰ βήματα πρὸς τὴ Δόρα σὰν αὔρα ἀποιξιάτικη ποὺ περνάει ἁπαλὰ πάνω ἀπὸ τὰ φύλλα ἑνὸς κήπου.

Δόρα, (Μ' ἀνυπομονησία ποὺ μοιάζει βαστηγμένη ἀγαλλίαση). Ἔλα! ἔλα γλήγορα κοντά μου, Διάνα! Νὰ ἤξερες πῶς σὲ περίμενα!... (Ἡ Διάνα σκύβει ἀπάνω της καὶ τὴ φιλεῖ). Σ' εὐχαριστῶ ποῦ ἦρθες... Συγχώρησέ με ποὺ δὲ σηκώνομαι· εἶμαι λίγο κουρασμένη—ἔτσι ἔξαφνα, θὰ εἶναι ἀπ' τὴ χαρά, ἀπ' τὴν πολλὴ χαρά!—Θὰ σοῦ πῶ—θὰ σοῦ πῶ!... Πῶς ἦρθες ἔτσι γλήγορα; ἦρθες μὲ τ' ἁμάξι ποῦ σοῦ στείλαμε; ἔλαβες τὸ γράμμα μας;

Διάνα. Ὄχι δὲν ἔλαβα τίποτα. Βγῆκα νωρὶς ἀπ' τὸ σπίτι. (Κομπιάζει)... κάτι μὲ τραβοῦσε σήμερα νὰ περάσω ἀπὸ 'δῶ...

Δόρα. Ἐπειδὴ ἀπ' τὸ πρωΐ μιλούσαμε γιὰ σένα μὲ τὸ Φαίδη... Κακή! ποῦ θέλεις παρακάλια γιὰ νὰρ-

θῃς νὰ 'δῇς τὴν ἄρρωστή σου τὴ Ντοντό! (Μ' ἕνα μικρὸ παιδιακίσιο ξεφωνητὸ ἀπὸ χαρά, σὰ νὰ θυμήθηκε κάτι ποὺ τὴν κάνει εὐτυχῆ) . . . Ξέρεις ὅμως τώρα!—(Ἀλλάζει τόνο). . . ἀλήθεια, κρῖμα ποῦ δὲν ἔλαβες τὸ γράμμα μας—καλύτερα ὅμως, γιατί ἔτσι ἦρθες πιὸ γρήγορα . . . Φαίδη! 'πὲς τῆς Λιάνας, τί τῆς ἔγραψες: δὲ θυμᾶσαι πιὰ πῶς σοῦ τὰ εἶχα 'πῆ—'πές της το γλήγορα!

Φαίδης, (ἀπαγγέλλει μηχανικά, κυττάζοντας τὴ Λιάνα βαθιὰ στὰ μάτια). Λιάνα!—ἔλα!—ἡ Δόρα μου κ' ἐγὼ σὲ περιμένομε γιὰ νὰ συμμερισθῇς τὴν εὐτυχία μας. Ἔλα ἀμέσως!

Ἡ Λιάνα κλείνει γιὰ μιὰ στιγμὴ τὰ μάτια της.

Δόρα (χτυπᾷ τὰ χέρια της ἀπὸ εὐχαρίστηση). Ναί, ναί! αὐτὸ ἦτον, αὐτὸ σοῦ γράψαμε. (Τὴν τραβᾷ ἀπ' τὸ χέρι κοντά της). Ἡ θέση σου τώρα εἶναι κοντά μας, Λιανοῦλά μου: οἱ τρεῖς μας μαζὺ—τὸ λίγο καιρὸ ποῦ θἄμαστε ἀκόμη ἐδῶ . . . γιατί ξέρεις, Λιάνα (μὲ φωνὴ διάτορη) φεύγομε! φεύγομε! (Τὴν κυττάζει ἀλλόκοτα, διαπεραστικά) — αὐτὸ θέλαμε νὰ σοῦ ποῦμε . . . Εἶμαι πολὺ καλύτερα τώρα! Ὤ, πάρα πολὺ καλύτερα!—δὲν τὸ ἐννόησες ἀμέσως; . . . Ὁ γιατρὸς εἶπε πῶς σὲ μιὰ βδομάδα τὸ πολὺ θὰ μπορέσω νὰ ταξιδέψω. Θὰ πᾶμε ταξίδι μὲ τὸν Φαίδη καὶ τότε θὰ μᾶς χάσῃς, Λιάνα, καὶ τοὺς δυό... Πρέπει νὰ σ' ἀπολαύσωμε λιγάκι προτοῦ σ' ἀποχαιρετήσωμε γιὰ πάντα ἴσως—γιατί θὰ πᾶμε μακρυά, πάρα πολὺ μακρυά! . . . (Ἡ φωνή της ἀδυνάτισε. Γέρνει πίσω κουρασμένη—μὲ ξαφνικὴ ἀπάθεια). Ἔλεγα τοῦ Φαίδη νὰ σὲ πάρωμε μαζύ, ἀλλά . . .

Φαίδης, (ἀνήσυχος). Δόρα, ἄφησε τώρα—μὴ μιλῇς τόσο πολύ! . . . θὰ κουρασθῇς πάλι.

Δόρα, (ἀνυπόμονα). Σοῦ εἶπα, ὅτι δὲν ἔχω πιὰ ἀνάγκη ἀπ' αὐτὲς τὶς προφυλάξεις . . . Ἄφησέ με νὰ πῶ τὴν εὐτυχία μου στὴν καλή μου τὴ Λιάνα! Κ' ἡ ἴδια τὸ βλέπει, ὅτι δὲν εἶμαι πιὰ ἄρρωστη . . .

Λιάνα, (χλωμὴ ἀπ' τὴ συγκίνηση, μὲ φωνὴ ποὺ τρέμει στὸ βάθος). Ναί, τὸ βλέπω καὶ εἶμαι εὐτυχὴς μαζύ σου.

Σκύβει ἀπάνω στὴ Δόρα γιὰ νὰ μὴ φανῇ ἡ ταραχή της καὶ τὴν ἀγκαλιάζει· τὰ τριαντάφυλλα τοῦ στήθους της ἀγγίζουν τὸ πρόσωπο τῆς Δόρας.

Δόρα. Ἄχ! τί ὡραῖα τριαντάφυλλα! ποῦ τὰ ηὗρες;

Λιάνα, (ξαναβρίσκει τὴν ἀφέλειά της: φυσικά). Κάτω, ἀπέξω ἀπ' τὴν πόρτα σας: ἦτον ἕνα παιδὶ μ' ἕνα πανέρι γεμᾶτο καὶ πῆρα αὐτὰ τὰ δυὸ νὰ σοῦ τὰ φέρω..

Τῆς τὰ δίνει.

Δόρα (τὰ παίρνει στὰ δάχτυλά της καὶ τὰ κυττάζει μὲ μάτια ποῦ ἀνοίγουν ὁλοένα πιὸ πολύ, σὰ νὰ πίνουν τὸ τραγοῦδι τῆς νεότητος, τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς, τὴ θλίψη τῆς ὀμορφιᾶς ποῦ ἔχουν μέσα τους τὰ ρόδα . . . Ἔξαφνα βγάζει μίαν ἀπὸ 'κεῖνες τὶς μικρὲς χελιδονίσιες της φωνὲς ὅλο παιδικὴ χαρά, βιαστικά). Φαίδη! Φαίδη! ρέξε κάτω! τοέξε κάτω μιὰ στιγμή! ἴσα-ἴσα τέτοια τριαντάφυλλα μοῦ χρειάζονται γιὰ τὴ surprise ποῦ σοῦ λεγα πρωτύτερα — τὰ ἴδια, αὐτὰ τὰ ἴδια· ἄσπρα καὶ κόκκινα . . . ἀλλὰ θέλω πολλά—ὅλα ὅσα ἔχει . . . Τρέξε, Φαίδη μου, μήπως φύγῃ τὸ παιδί! . . . στεῖλε νὰ τὸ βροῦν! . . .

Ὁ Φαίδης πιάνει τὸ μέτωπό του ἀπὸ στενοχώρια, σὰ νὰ διστάζῃ νἀφήσῃ τὶς δυὸ γυναῖκες μοῦ μόνες . . . ἔπειτα πηγαίνει πρὸς τὴν πόρτα . . .

Φαίδης, (περνῶντας κοντὰ ἀπ' τὴ Λιάνα, μὲ τὸ πρόσωπο πρὸς τὸ ἄλλο μέρος γιὰ νὰ μὴν καταλάβῃ ἡ Δόρα, σχεδὸν ψιθυριστά, ἱκετευτικά). Λυπηθῆτε! Μὴν τῆς ἀρνηθῆτε τίποτα!

Στὴν πόρτα τῆς ἐξόδου ξαναγυρίζει καὶ κάνει πάλι μιὰ χειρονομία παρακλητική, συμπλέκοντας τὰ χέρια του.

Δόρα, (ἀφοῦ ἔφυγε ὁ Φαίδης). Κάτι σοῦ ψιθύρισε ὁ Φαίδης . . . Τί σοῦ εἶπε ὁ Φαίδης;

Λιάνα (θορυβημένη). Τίποτα . , . νὰ σὲ προσέχω νὰ μὴν κουρασθῇς . . .

Δόρα, (ξεσπᾷ σὲ γέλοια καὶ ἀναστηλώνεται στὸ κάθισμά της ἀπὸ μιὰν αἰφνίδια διέγερσιν τῶν νεύρων της). Νὰ μὲ προσέχῃς, ἀφοῦ εἶμαι καλά!—ἀκοῦς, Λιάνα, ἐντελῶς καλά! Δὲν μπορεῖ ἀκόμη νὰ τὸ πιστέψῃ ὁ καημένος· μὰ κ' ἐμένα μοῦ φαίνεται σὰν ψέμματα! . . . Ἔλα κοντά μου, Λιάνα μου! ἔλα κοντά μου νὰ σοῦ 'πῶ γλήγορα κάτι πρὶν γυρίσῃ ὁ Φαίδης. (Μὲ μάτια ἀστραφτερὰ καὶ μάγουλα ποῦ ἀνθίζουν μὲ μιὰ καινούργια φλόγα, τὴν τραβᾷ κοντὰ-κοντὰ στὸ πρόσωπό της· διαμιᾶς, χτυπητὰ· μὲ τὴν καυτὴ πνοή της μὲς τὸ πρόσωπο τῆς Λιάνας). Μοῦ τὰ εἶπε ὁ Φαίδης! — μοῦ τὰ ἐκμυστηρεύτηκε . . . 'Ἀκοῦς; . . . ὅλα!

Λιάνα, (σὰν νὰ τὴν χτύπησαν κατάστηθα). Ποιὰ ὅλα; Τί σοῦ εἶπε; τί ἐννοεῖς μ' αὐτό;

Δόρα, (μ' ἕνα βιασμένο χαμόγελο εἰρωνικό, δῆθεν μ' ἀπάθεια). Νά, γιὰ τὴν ἀγάπη σας . . . ὅτι ἀγαπηθήκατε . . . Μὴ μοῦ 'πῇς ὄχι!— δὲν εἶμαι καθόλου κακιωμένη μαζῆ σου· τὸ ἤξερα ἐγὼ καὶ πρὶν νὰ μοῦ τὸ 'πῇ. . . Ξέρεις, τρόμαξε πολὺ τώρα τελευταῖα μὲ τὴν ἀρρώστια μου καὶ νόμισε πῶς θὰ μὲ χάσῃ . . . κ' ἐγὼ τὸν ἐξόρκισα νὰ μοῦ τὸ φανερώσῃ, νὰ μὴ μοῦ ἀρνηθῇ τὴν εὐεργεσία νὰ ἐρῶ, πῶς δὲν τὸν ἀφήνω μονάχο του, χωρὶς ἀγάπη· τοῦ ὁρκίστηκα πῶς μ' αὐτὸ θὰ μ' ἔκανε εὐτυχισμένη . . . καὶ τότε μοῦ τὰ εἶπε ὅλα! — κ' ἐγὼ τοῦ εἶπα· ὅταν πιὰ δὲ θὰ ἤμαι, νὰ πάρῃ ἐσένα . . . (Μ' ἀπελπισία). Μὰ αὐτὸς βιάζεται — βιάζεται τόσο πολύ! — κ' οἱ δυὸ σας βιαζόσαστε τόσο πολύ! . . .

Λιάνα, (σὲ ἀγωνία). Δόρα! Τ' εἶν' αὐτὰ ποῦ λές; Γιὰ μένα τὰ λὲς αὐτά; γιὰ μένα;—ἐγὼ ποῦ ἤμουν πλάϊ σου ἀπ' τὴν πρώτη στιγμὴ ποῦ . . .

Δόρα, (βιαστικὰ κι' ἀπελπισμένα) . . . ἴσα-ἴσα γι' αὐτό . . . κ' ἐγὼ ἤμουν τυφλή! (Ἡ Λιάνα κάνει νὰ σηκωθῇ νὰ φύγῃ) . . . Μὰ στάσου νὰ 'δῇς—μὴ βιάζεσαι! (Κρεμιέται ἀπάνω της γιὰ νὰ τὴν κρατήσῃ μ' ἀδιόρατη

χαιρεκακία) . . . νὰ 'δῇς πῶς ἦρθαν τὰ πράματα· ὅταν ἄρχισα νὰ γίνωμαι καλύτερα καὶ τοῦ τὸ εἶπε κ' ὁ γιατρὸς τοῦ Φαίδη κ' ἦρθαν πάλι τὰ χρώματα στὰ μάγουλά μου,—νά, κύτταξε πῶς καῖν! . . . ὅλη καίω· ἔχω σὰ μιὰ φλόγα μέσα μου ἀπὸ ζωή! ζωή! ζωή! (Ξεφωνίζοντας τὴ σφίγγει δυνατὰ ἐπάνω της σὰ νὰ θέλῃ νὰ τὴ λυώσῃ,—ἔξαφνα σ' ἄλλον τόνο, μὲ συγκρατημένο ἀναγάλλιασμα θριάμβου) . . . τότε — τί νομίζεις; τότε . . . κατάλαβε ὁ Φαίδης—ἀλλὰ κατάλαβα κ' ἐγὼ—μ' ἐννοεῖς!—πῶς δὲν ἀγάπησε τὴν ψυχή σου, παρὰ μόνο τὸ κορμί σου—(Σχεδὸν περιφρονητικά), ὅπως κάθε νέος καὶ ὡραῖος ἄντρας μποροῦσε νὰ σ' ἐπιθυμήσῃ ἐσένα ποῦ εἶσαι ἡ ζωὴ κ' ἡ ὠμορφιά!—(Ὅσο πάει πιὸ ἐξημμένη —μὲ κομμένη ἀναπνοή) . . . τότε λοιπὸν—τότε—ποῦ μὲ εἶδε ὁ Φαίδης πάλι ὅπως ἤμουν πρῶτα· ἡ Δόρα του, ἡ παλιά του ἡ Δόρα—αἰσθάνθηκε πῶς ἡ ἀληθινή του ἀγάπη ἤμουν ἐγώ· ἡ ζωὴ τῆς ζωῆς του, ἡ εὐτυχία του, ἐγὼ μονάχη! (Σχεδὸν φρενιασμένη, τὰ λόγια της σὰ φλόγες ποῦ γλωσσίζουν) καὶ μοῦ τὸρκίσθηκε—ναί, μοῦ τὸρκίσθηκε στὰ νιᾶτα του καὶ στὰ φιλιά μας, ὅτι τὸν θάμπωσε γιὰ μιὰ στιγμὴ ἡ ἀσπράδα τοῦ λαιμοῦ σου. (Σηκώνει διαμιᾶς τὸ χέρι της κι' ἀγγίζει μὲ τὸ ἕνα δάχτυλο τεντωμένο, τάχα σὰ χαδευτικά, τὸ λαιμὸ τῆς Λιάνας· μὰ τόσο ἀπότομη καὶ ὁρμητικὴ εἶναι αὐτὴ ἡ χειρονομία ποῦ ἡ Λιάνα ἀποτραβιέται τρομαγμένη, βγάζοντας μιὰ μικρὴ φωνὴ πόνου), σὰν τὴ σελήνη ποῦ κοιμᾶται τὸ καλοκαῖρι στὴ θάλασσα μακριά, τὸν ζάλισαν τὰ κόκκινά σου χείλη σὰν τὶς παπαροῦνες τοῦ κάμπου ποῦ μεθοῦν τὶς πεταλοῦδες—μὰ δὲ σ' ἀγάπησε ἀληθινά. (Ἡ Λιάνα τσακίζει σὲ δυὸ σὰ νἄπεσε ἀπάνω της ἕνα βουνό·—ἡ Δόρα τὴν τραντάζει μὲ τὰ δυό της χέρια, φωνάζοντάς της μὲς τὸ πρόσωπο) . . . ποτέ του! κι' ἂν σ' ἀγάπησε, τώρα δὲ σ' ἀγαπᾷ πιά! (Ἀφήνει ἔξαφνα τὴ Λιάνα καὶ πέφτει ἐξαντλημένη στὰ προσκέφαλα—διαμιᾶς πάλι ἥσυχη καὶ σὰ μὲ κάποια γλυκειὰ συμπονιά). Αὐτὸ σοῦ τὸ λέω, γιὰ νὰ μὴ λυπηθῇς ποῦ θὰ φύγωμε καὶ θὰ τὸν χάσῃς . . . Ἐγὼ ὅμως δὲ σὲ ζηλεύω καθόλου, γιατί σ' ἀγαπῶ πολὺ—σᾶς ἀγαπῶ καὶ τοὺς δυό . . . καὶ θέλω τὴν εὐτυχία σας . . . κι' ἂν τύχῃ καμμιὰ φορὰ καὶ πεθάνω ἂς πάρῃ ἐσένα. (Μ' ἐπίσημο, σὰν προφητικὸ ὕφος) . . . πάλι ἐγὼ θἤμαι μαζύ σας, πάντα ἀνάμεσα καὶ στοὺς δυό σας· τὰ χείλη μου ἀνάμεσα στὰ χείλη σας. (Ἡ Λιάνα τὴν κυττάζει μὲ τρόμο) . . . καὶ ἡ ψυχή μου θὰ σᾶς σφίγγῃ σὲ μιὰν ἀγκαλιὰ καὶ τοὺς δυό . . . (Μὲ πάθος ποῦ τὴν κάνει νὰ τρέμῃ σύσσωμη)—νά, ἔτσι! (Τὴν ἀγκαλιάζει μὲ ὁρμὴ καὶ πέφτει πίσω σβησμένη.—Ἡ Λιάνα μὲ κομμένη ἀναπνοὴ ἀπ' τὴν ταραχή, σκύβει ἀποπάνω της . . . τὴν κυττάζει μὲ ἀπέραντο οἶκτο . . . Ἀνοίγει ἡ πόρτα καὶ μπαίνει ὁ Φαίδης μὲ μιὰν ἀγκαλιὰ θαυμάσια τριαντάφυλλα, ἄσπρα καὶ κόκκινα. Μὲ τὸν κρότο τῆς πόρτας, ἡ Δόρα ἀνοίγει τὰ μάτια της καὶ τὸν βλέπει· ἡ ὄψη της ζωντανεύει, ζωογονεῖται ὅλη κι' ἀναστηλώνεται πάλι στὰ προσκέφαλά της· μ' ὁλόχαρο ξεφωνητὸ) Νά, τὰ τριαντάφυλλα! (Προτοῦ νὰ προφθάσῃ ἡ Λιάνα νὰ τὴ συγκρατήσῃ, ἀναπηδᾷ σὰν τιναγμένη ἀπὸ κάποιο ἐλατήριο μηχανικό, ἀπὸ μιὰ δύναμη ποῦ δὲν ἦτον μέσα στὸ κορμάκι της, καί τρέχει πρὸς τὸν Φαίδη ποὺ βαστάει τἄνθη τριγυρίζοντας, τρεμοσαλεύοντας ὅλη ἀπὸ λαχτάρα γιὰ τὰ ὡραῖα ἄνθη τῆς ζωῆς που σὲ λίγες ὧρες θὰ πεθάνουν, σὰν ἕνα παιδάκι που λυώνει ἀπ' τὴν ἀνυπομονησία νὰ τοῦ δώσουν τὸ γλυκό του). Ἄχ! Φαίδη μου, καλέ μου! σ' εὐχαριστῶ! δός μού τα ὅλα ἐπάνω μου!

Φαίδης. Μὰ θὰ κουρασθῇς!

Δόρα, (μ' ἀγωνία). Ἔλα, ἔλα, Φαίδη! — ἐγὼ νὰ κουρασθῶ! (Ὁ Φαίδης τῆς τὰ χύνει ὅλα μὲς τὴν ἀγκαλιά της). Εἶναι τόσο ἐλαφρά, αὐτὰ μὲ σηκώνουν, ὄχι ἐγώ! (Ρίχνει τὸ πρόσωπο μέσα στὰ ρόδα, σὰ νὰ θέλῃ νὰ πάρῃ μέσα της ὅλο τὸ μῦρο τῆς ζωῆς τους που φεύγει καὶ νὰ γίνῃ ἕνα μ' αὐτά . . . ἔπειτα πάλι σὰ μαγεμένη, μὲ τὰ μάτια μισοκλεισμένα ἀπὸ ἡδονικὴ συναρπαγή). Μὰ ἐγὼ εἶμαι ἀκόμη πιὸ ἐλαφρὴ ἀπ' αὐτά, ἐγὼ εἶμαι τὸ μῦρο τους που πετᾷ . . . νά, κύτταξε, Φαίδη! (Κάνει μιὰ στροφὴ χοροῦ ὁλόγυρα στὸν ἑαυτό της μὲ τὰ τριαντάφυλλα στὰ χέρια, τὸ πρόσωπο βουτηγμένο μέσα στἄνθη . . . ἐνόσω χορεύει σηκώνει πάλι τὸ κεφάλι μ' ἕνα ξέσχισμα γλυκειᾶς ὀδύνης στὴ φωνή.) . . . εἶναι σὰ μιὰ μουσικὴ που μὲ τραβᾷ νὰ πᾶμε μαζὶ μακριά, μακριά, μακριά! (Πέφτει μαζὶ μὲ τὰ λουλούδια της ἀπάνω στὴ σαίζ - λόγκ. Ὁ Φαίδης καὶ ἡ Λιάνα που τὴν κύτταζαν βυθισμένοι σὲ ἄφωνη θλίψη, τρέχουν νὰ τὴν ὑποστηρίξουν . . . Ἡ Δόρα ξανασηκώνεται ἀμέσως μόνη της). Εἴδατε τὶ δύναμη που ἔχω; (τὴ βοηθοῦν νὰ καθήσῃ στὴ σαίζ - λόγκ . . . (Μὲ ξαφνικὴ ἀνυπομονησία). Σταθῆτε! σταθῆτε τώρα, ἂς τἀφήσωμε αὐτά: ἔχομε δουλειά, πολλὴ δουλειά! Ποῦ εἶναι τὰ τριαντάφυλλά μου. Μαζέψτε μου ὅλα μου τὰ τριαντάφυλλα! . . . (Τί; τὰ μαζεύουν ὅλα ἐπάνω στὰ γόνατά της κι ὁλόγυρά της. . . Μὲ μίαν εὔχαρη ταραχή, σὰ γιὰ κάτι που εἶναι νἄρθῃ). Νὰ 'δῆτε τώρα, τὶ θὰ γίνῃ! . . . Λιάνα! ἔλα κοντά μου! κάθισε ἐδῶ κοντά μου καὶ βοήθησέ με νὰ τὰ χωρίσωμε, ἐσὺ τὰ κόκκινα σὰν τὰ χείλη σου, κ' ἐγὼ τἄσπρα, τὰ κάτασπρα. Φαίδη μου! νά, κάθισε ἐκεῖ δά, ἀντίκρυ μας, νὰ μᾶς βλέπῃς! Γιὰ σένα εἶναι ὅλ' αὐτὰ που γίνονται, γιὰ τὴ surprise που σοῦ λεγα, τώρα που ἦρθε κ' ἡ Λιάνα, τώρα θὰ πιτύχῃ μιὰ χαρά! . . .

Τοὺς κυττάζει καὶ τοὺς δύο κατάματα καὶ διαμιᾶς ἀνατριχιάζει ὅλη. . . Ὁ Φαίδης στέκεται παράμερα, σὰν παραλυμένος ἀπὸ τὴν ἄμετρή του ὀδύνη: προσπαθεῖ νὰ τὴν κρύψῃ ἀπ' τὸ βλέμμα τῆς Δόρας, ἀναγκάζοντας τὸ πρόσωπό του νὰ μορφάσῃ γιὰ νὰ τῆς χαμογελάσῃ.

Φαίδης, (γιὰ νὰ 'πῇ κάτι). Μὰ τί πρόκειται: νὰ γίνῃ; (Μὲ προσποιητὴ εὐθυμία καὶ ὀφέλεια).

Κρῖμα νὰ μὴν ἔχω μιὰ φωτογραφικὴ μηχανὴ ἐδῶ

νὰ σᾶς φωτογραφήσω καὶ τὶς δυὸ μὲς τὰ λουλούδια.

Κρύβει τὸ πρόσωπό του στὰ χέρια του τάχα μὲ τυχαία χειρονομία.

Δόρα (παιχνιδιάρικα). Νὰ μᾶς φωτογραφήσῃς μὲ τα μάτια! ἀκοῦς; ἄνοιξε τὰ μάτια σου καὶ κύτταξέ μου, τὸ ἴδιο κάνει... θὰ μᾶς πιτύχῃς καὶ καλύτερα· δὲ θὰ σοῦ σβήσῃ ποτὲ αὐτὴ ἡ πλᾶκα! (Ἀναγελᾷ ἀλλόκοτα καὶ κόβεται διαμιᾶς. Τὸ γέλοιο της εἶναι σὰν τὸ φτερούγισμα ἑνὸς πουλιοῦ που κάνει νὰ σηκωθῇ καὶ ξαναπέφτει)... Μὰ μᾶς ἀπασχολῆς ὅμως γιατὶ ἔχομε δουλειά... σὲ λίγο που θὰ τελειώσωμε θὰ 'δῆς... (Πρὸς τὴ Λιάνα, σκυμμένη ἐπάνω στὶς τριαντάφυλλα, ἐκεῖ που τὰ χωρίζουν). Πῶς φωτίζεται τὸ πρόσωπό σου ἀπ' τὰ κόκκινά σου ρόδα! σὰν ἀπὸ μιὰ πυρκαϊά, σὰ νὰ βασιλεύῃ ὁ ἥλιος ἀπάνω σου! Ἐγὼ ὅμως (Ἀγγίζει ἁπαλὰ τὸ μέτωπό της)... αἰσθάνομαι κάτι λευκὸ καὶ ἁπαλὸ σὰν τὸ φτερὸ ἑνὸς ἀγγέλου, θὰ ἦναι ἡ πνοὴ τῶν ἄσπρων ρόδων που πεθαίνουν... πεθαίνουν καὶ τὰ κόκκινα τὸ ἴδιο, Λιάνα; (Ἀρχίζει νὰ τραγουδῇ σιγαλὰ-σιγαλά, στὸν ἦχο τοῦ ἰρλανδικοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ. The lart rose of rummer.

Ἄσπρο ρόδο σὲ περιβόλι!—
ρόδο, ρόδο—μοναχικό!..

— Πλέξε κ' ἐσύ, Λιάνα, ἕνα στεφάνι μὲ τὰ κόκκινά σου τριαντάφυλλα! — νά, σὰν τὸ δικό μου... κάνε ἕνα—ὄμορφο στεφανάκι! θὰ μᾶς χρειαστῇ τώρα ἀμέσως.

Ἡ Λιάνα ἀρχίζει νὰ πλέκῃ τὸ στεφάνι... Ἡ Δόρα ἐξακολουθεῖ τὸ τραγοῦδι.

Πιὸ ὡραῖο ἀπ' ὅλα σου τἀδέρφια!—
Πιὸ ὡραῖο, ὠϊμέ! καὶ πιὸ στερνό...
Τὴν αὐγὴ σ' ἐφίλει ὁ ἥλιος—
Τὴν αὐγὴ σ' ἔψελναν τὰ πουλιά...

— Βγάλε τὸ καπέλλο σου Λιάνα! — δὲν τὸ χρειάζεσαι πιά· τὸ καπέλλο σου εἶναι ὅλο φύλλα... καὶ τὰ φύλλα περιμένουν τὰ ρόδα: εἶναι ὁ καϋμὸς τῶν ρόδων που δὲν ἦρθαν ἀκόμη... Κ' ἐσὺ ἦρθες μὲ τὰ φύλλα γιατὶ περίμενες τὰ ρόδα!... (Γελᾶ ἀλλόκοτα καὶ ὀδυνηρά). Ξέρεις, Λιάνα, τώρα θὰ στολισθοῦμε κ' οἱ δυό μας—θὰ στολισθοῦμε κ' οἱ δυό μας, θὰ φορέσωμε τὰ στεφάνια μας... (Ἡ Λιάνα κάνει κίνημα διαμαρτυρίας). Μὴ μοῦ πῆς ὄχι! — ἐκτὸς ἂν θέλῃς νὰ πεθάνω τώρα δὰ μπροστὰ στὰ μάτια σου... Φαίδη! 'πές της, τί εἶπε ὁ γιατρός... (Ὁ Φαίδης κάνει μιὰ χειρονομία ἱκετευτική). Νά, σὲ παρακαλεῖ κι αὐτός, βγάλε τὸ καπέλλο σου! (Ἡ Λιάνα τὸ βγάζει· ὁ Φαίδης τῆς τὸ παιρνει ἀπ' τὰ χέρια καὶ τὸ ἀκκουμπᾷ στὸ τραπέζι κ' ἔπειτα ξανακάθεται στὴ θέση του). Τί καλὴ ποῦ εἶσαι!... Τελείωσες τὸ στεφάνι σου; τελείωσέ το γλήγορα!... Μπράβο! Φόρεσέ το, Λιάνα, τώρα τὸ στεφάνι! (Ἐκείνη διστάζει)... Στάσου νὰ σοῦ τὸ φορέσω ἐγώ: νά, ἔτσι! (Τῆς τὸ φορεῖ στὸ κεφάλι—μ' ἐνθουσιασμό). Ὤ! τί ὡραία ποὺ εἶσαι Λιάνα! Ἐσὺ εἶσαι ἡ ζωή, ἡ ζεστὴ λάμψη τοῦ ἡλίου, τὸ τραγούδι τῶν πουλιῶν που μεθοῦν ἀπὸ ἀγάπη... Κ' ἐγὼ—(Φορεῖ τὸ δικό της στεφανάκι, κάτασπρη κάτω ἀπὸ τὰ κάτασπρα τριαντάφυλλα, μὲ μιὰ φωνὴ τραγουδιστή, γεμάτη δάκρυα)... ἐγὼ εἶμαι τὸ μοῦρο τῶν λουλουδιῶν που πεθαίνουν... εἶμαι ἡ ἀνάμνησις ποῦ δὲ σβήνει ποτὲ—ὅσα φύλλα ἀπὸ τριαντάφυλλα καὶ νὰ πέσουν στὴν ψυχή... σὰ χιόνι. (Μὲ κλειστὰ μάτια, σὰ νὰ βλέπῃ κάπου μέσα της).—πόσα φύλλα:.. σὰ χιόνι... (Ξαναπιάνει σιγὰ τὸ τραγοῦδι της:)

Ρόδο, ρόδο! βραδιάζει τώρα—
Ἄσπρο ρόδο δέ... θὰ σ' ἰδω πιά!

Πρὸς τὸν Φαίδη που παρακολουθεῖ τὴν εἰκόνα αὐτὴ ἄφωνος, σὰ μαγεμένος ἀτὸ τὴ θλιβερὴ γλύκα ἑνὸς ὀνείρου).

Τώρα που στολισθήκαμε κ' οἱ δυό, τώρα ὁ Φαίδης θὰ διαλέξῃ τὴ μιὰν ἀπὸ τὶς δυό μας!...

Ὁ Φαίδης τρομάζει, σὰ νὸ ξυπνᾷ ἀπὸ τὄνειρό του.

Μὴ σὲ μέλλει!.. τῆς τὰ εἶπα ὅλα τῆς Λιάνας—τὰ ξέρει, τὰ ξέρει... τὸ ἐννόησε μόνη της, πως ἔτσι εἶναι, πως ἔτσι πρέπει, ἀλλὰ θέλει νὰ τἀκούσῃ κι ἀπὸ τὸ στόμα σου. Γι' αὐτὸ στολισθήκαμε κ' οἱ δυό, γιὰ νὰ παρουσιασθοῦμε στὸν κριτή μας ὅσο μποροῦμε πιὸ ὄμορφες, νὰ μὴν ἀδικήσῃ ἡ μιὰ τὴν ἄλλη... Ἔλα κοντά μας, Φαίδη! ἔλα γονάτισε μπροστά μας (Μ' ἠρωνεία)... νὰ μᾶς λατρεύσῃς!..

Φαίδης, (κυττάζει μ' ἀγωνία τὴ Λιάνα, που ἔκλειε τὰ μάτια της... πλησιάζει καὶ γονατίζει μπροστὰ τους... πιάνει τὰ χέρια τῆς Δόρας μέσα στὰ δικά του μὲ ἄπειρο σίκτο). Δόρα! λυπήσου μας! λυπήσου τὸν ἑαυτό σου!.. ἡσύχασε! Ἐσὺ εἶσαι ἡ μόνη μου εὐτυχία!—ἐσύ!—τὸ ξέρεις...

Ἡ Λιάνα ἀνοίγει τὰ μάτια της, γεμᾶτα δάκρυα, καὶ μὲ μιὰν ἔκφραση ὑπέρτατης θυσίας ἀπαντᾷ στὰ βλέμματα τοῦ Φαίδη που τὴν ἱκετεύοον.

Δόρα, (θριαμβευτικά). Τἀκοῦς, Λιάνα; τἀκοῦς; Βλέπεις δὲν μπορεῖ νὰ τἀρνηθῇ· κύτταξε τὰ μάτια του! Συγχώρησέ τον που δὲν μπορεῖ νὰ κάνῃ ἀλλοιῶς! γι' αὐτὸ τώρα θέλει νὰ σ' ἀποχαιρετήσῃ... Ἔλα λοιπόν, Φαίδη, ἀγκάλιασε τὴ Λιάνα γιὰ τελευταία φορὰ—ἀποχαιρέτησέ τη γιὰ πάντα! (Τοῦ παίρνει τὰ χέρια καὶ τὰ βάζει, γονατιστὸς ὅπως εἶναι, γύρω στὸ σῶμα τῆς Λιάνας. ὁ Φαίδης κ' ἡ Λιάνα τὴν ἀφήνουν νὰ κάνῃ ὅ,τι θέλει—ἡ Λιάνα ἔχει ριχμένο τὸ κεφάλι πίσω καὶ μένει ἀκίνητη, μὲ τὰ μάτια κλειστά, σὰ λιπόθυμη.

Ἔπειτα σηκώνεται ἡ Δόρα, κατάχλωμη καὶ κλονιζόμενη, μὲ μιὰν ἀλλοφροσύνη στὰ μάτια, σ' ὅλο τὸ πρόσωπο). Ἐγὼ θὰ πάω μιὰ στιγμοῦλα μέσα... ἀλλὰ θὰ γυρίσω πάλι ἀμέσως—νὰ μὲ περιμένεται!—(Βλέποντας τὴ στάση τῆς Λιάνας). Ἔτσι! κλεῖστε τὰ μάτια σας μὴν τἀνοίξετε ὥς που νἄρθω· τώρα ἀρχίζει ἡ surprise. (Γελᾷ μυστικά, μόλις ἀκουστά, σὰν ἕνα παιδάκι που σκαρώνει κάποια ἱστορία.., μὰ τὸ γέλοιο της κόβεται μὲ δύο τρεῖς νότες ὅπως ὅταν πέφτουν λίγες σταλαγματιὲς νερὸ ἀπὸ μιὰ βρύση που στερεύει). Ὤ, δὲ μὲ μέλλει ποῦ σᾶς ἀφήνω μονάχους! (Σὰ νὰ τὸ λέῃ στὸν ἑαυτό της)—τί μὲ μέλλει γιὰ σᾶς που θὰ ζῆτε καὶ αὔριο; (Ἀναγελᾷ σὰ νὰ ραϋζῃ κάτι μέσα της... Μ' ἕναν τόνο γεμᾶτο χαιρέκακο θρίαμβο).—Ἀ ὄχι!... τώρα εἶμαι πιὰ ἥσυχη... Νὰ κύτταξέ με καλά, Φαίδη, κύτταξέ με ἀκόμη μιὰ φορὰ ὅπως εἶμαι τώρα ὡραία καὶ στολισμένη· ἔτσι θὰ ἦμαι γιὰ σένα τώρα πάντα. (Ὁ Φαίδης καὶ ἡ Λιάνα μένουν ἀκίνητοι ὅπως τοὺς ἔβαλε ἡ Δόρα... Σὰ νἀπαγγέλλῃ ἕνα ποίημα ὀνειρεμένη). Εἶμαι τὸ μοῦρο τῶν λουλουδιῶν που πεθαίνουν! εἶμαι τὸ μοῦρο τῆς λύπης ποῦ ποτὲ δὲ σβύνει· πάντα θᾶμαι χυμένη μὲς τὴν ψυχή σας κι ἀπάνω στὰ χείλη σας, ὅταν θὰ φιλιόσαστε, θὰ βρίσκετε πάντα τἄσπρα μου φιλιὰ σὰ φύλλα ἀπὸ τριαντάφυλλα... (Τραγουδεῖ).

Ἄσπρο ρόδο σὲ περιβόλι!
ρόδο, ρόδο—μοναχικό!—...

Φίλησε τὴ Λιάνα, Φαίδη! φίλησέ τη γιὰ τελευταία φορά· δὲ θὰ μπορέσῃς πιὰ νὰ τὴ φιλήσῃς ποτέ, ποτέ, ποτέ!—ἀφοῦ θὰ ἦμαι σὲ λίγο πάλι ἐδῶ· ἐγὼ ἀνάμεσα στοὺς δυό σας... γιὰ πάντα!—(Ξεφωνίζει ἄγρια)... φίλησε τη γιὰ νὰ μὴν κλαίῃ ὅπως τότε!...

Ἡ Λιάνα κάνει ν' ἀποσπασθῇ... ἀλλὰ μένει σὰν ἁλυσοδεμένη ἀπὸ μιὰ δύναμη μοιραία... Ὁ Φαίδης, σὰ νὰ ζητῇ σωτηρία ἀπ' τὴν ἀβάσταχτή του ἀπελπισία, τὴ σφίγγει στὴν ἀγκαλιά του... ἡ Λιάνα ἀφήνεται νὰ πέσῃ μὲ τὸ κεφάλι της ἀπάνω στὸ δικό του καὶ τοῦ φιλεῖ τὰ μαλλιά· ἡ στάσις της καὶ τὸ φίλημα φανερώνουν τὴν ὀδύνη ἑνὸς τελευταίου ἀποχαιρετισμοῦ.=Ἡ Δόρα ἐξακολουθεῖ νὰ τραγουδῇ μὲ ραϋσμένη φωνή, ἐνόσῳ περπατεῖ, σέρνεται σχεδόν, ταλαντευομένη πρὸς τὴν κρεββατοκάμαρη.

Πιὸ ὡραῖο ἀπ' ὅλα σου τ' ἀδέλφια!—
πιὸ ὡραῖο, ὠϊμέ! καὶ πιὸ στερνό!...

Ἐνόσῳ τραγουδεῖ κοὶ ἀπομακρύνεται τὰ μάτια της εἶναι γυρισμένα πρὸς τοὺς δυὸ που μένουν συντριμμένοι σὲ μία περίπτυξη θανάσιμη... Στέκεται μιὰ στιγμὴ στὴν πόρτα τῆς κρεββατοκάμαρης καὶ πιάνεται ἀπ' τὸν παραστάτη καὶ τοὺς κυττάζει μ' ἀπέραντη λύπη... καὶ πάλι τραγουδεῖ:

Τὴν αὐγὴ σ' ἐφίλει ὁ ἥλιος—
Τὴν αὐγὴ σ' ἐψέλναν τὰ πουλιά...
Ρόδο, ρόδο! βραδιάζει τώρα.—
Ἄσπρο ρόδο! δὲ... θὰ σ' ἰδω πιά!—

Χάνεται πίσω ἀπ' τὴν πορτιέρα σὰ νὰ βυθίζεται στὸ σκότος... Ξανακούγεται ἀπομέσα ἀπ' τὸ δωμάτιο σὰν ἀτομακρυσμένη ἡ τελευταία στροφή:

Ρόδο, ρόδο! βραδιάζει τώρα.—
Ἄσπρο ρόδο δὲ... θὰ σ' ἴδω πιά!—

... καὶ σβύνει!... Ἔξαφνα ἀντηχεῖ ἕνας πυροβολισμός! Ἡ αἴλαία ἀρχίζει νὰ πέφτῃ σιγὰ σιγά— ὁ Φαίδης κ' ἡ Λιάνα ξεπετιοῦνται ἔντρομοι· κυττάζονται μὲ βλέμμα φριχτῆς κατανοήσεως... Ὁ Φαίδης ὁρμᾷ πρὸς τὴν κρεββατοκάμαρη· στὴν πόρτα ὀπισθοχωρεῖ διαμιᾶς σὰ νὰ τὸν σπρώχνῃ πίσω ἡ φρίκη του: στρέφει καὶ βλέπει τὴ Λιάνα νὰ πλησιάζῃ, μὲ τὸ στεφάνι τῶν ρόδων στὸ κεφάλι... τὰ μάτια τους συναπαντιοῦνται μὲ τὴν ἀπόγνωσι αἰωνίου χωρισμοῦ... Ἡ Λιάνα ρίχνει τὸ κεφάλι πίσω σὰ νὰ λιποθυμῇ... ἔπειτα σηκώνει ψηλὰ τοὺς ὤμους της, βυθίζεται σχεδὸν ὅλη μὲς τοὺς ὤμους της, σκύβει μ' ὅλο τὸ κορμὶ ἐμπρὸς καὶ βγαίνει γλήγορα ἔξω σὰ νὰ βουτᾷ σ' ἕνα κῦμα...

Ὁ Φαίδης κρύβει τὸ πρόσωπο στὰ χέρια του καὶ μπαίνει στὴν κρεββατοκάμαρη... Ἡ σκηνὴ μένει κενὴ — ἀπ' τὴν ἀνοιχτὴ πόρτα προβάλλουν τὰ κεφάλια ὑπηρετῶν που κυττάζουν μὲ τρόμο...

Πέφτει ἡ αὐλαία γλήγορα.

Κ. Χρηστομάνος.

ΘΛΙΨΗ

Συχνὰ ρωτιοῦμαι μοναχός: μὲς στὴν καλὴ καρδιά σου
ποιανῆς σβυσμένης εὐτυχιᾶς περνᾷ τὸ δειλινό,
κι ὅταν, φτωχὸς περαστικός, κάτσω κ' ἐγὼ σιμά σου
νὰ ξεχειλνάῃ ὁ πόνος σου καὶ νὰ μὲ λὲς: πονῶ...

Κι ἂν ἴσως ξέρῃς πῶς θὰ βρῇς παρηγοριὰν ἐντός μου,
λέγε, καὶ λίγο ἀλάφρωσε τὴ θλίψη τὴ βαρειά.
Συνήθισά τὰ βάσανα, ν' ἀκούω ἐγὼ τοῦ κόσμου
καὶ νὰ κερνῶ στὰ βάσανα γλυκειὰ παρηγοριά.

Μὴν ἡ καρδιά σου ἡ ἄγνωρη διψάει γιὰ μεθύσι;
σὲ κούρασε ἡ μονότονη τοῦ βιοῦ σου ξασιερειά;
μήπως τοῦ κόσμου τ' ὄνειρο σ' ἔχει κ' ἐσὲ ἀπατήσει
καὶ τόσο, ποὺ δὲ βρίσκεται γιὰ σὲ παρηγοριά;...

Δὲν ξέρω· μὰ δὲ σ' ἔδειρε μιὰ τέτοι' ἀνεμοζάλη,
ποὺ νἄβρῃς στεῖρο γκρέμισμα τὸ βιό σου τὸν πικρό.
Ὅποια κι ἂν εἶν' ἡ θλίψη σου, θἄχῃ καὶ πιὸ μεγάλη,
Ρώτησ' ἐμὲ ποὺ τὄμαθα ἀπὸ παιδὶ μικρό...

Ὅμηρος Μπεκές.

ΑΠΟΣΠΕΡΙΤΗΣ

Ἀποσπερίτη, φῶς χρυσὸ τῆς Ἀφρογεννημένης,
Ἀποσπερίτη, τῆς σεμνῆς νύκτας στολίδι φαντακτό,
ποὺ ἂν ἡ Σελήνη σὲ νικᾷ, μὲς σταῦστρα πρῶτο βγαίνεις,
χαῖρε, καλέ μου· κιῶσο γὼ μπρὸς στῆς βοσκούλκας ξε-
/ νυκτῶ,
γιὰ τὸ φεγγάρι φέγγε μου ἐσύ· βλέπεις, ἐκεῖνο
σήμερα πρωταρχίνησε κ' ἐβούτησε νωρὶς νωρίς·
δὲν ἔρχομαι γιὰ φωτικό, μηδὲ διαβάτες γδύνω.
μον' ἀγαπῶ! κ' εἶνε καλὸ κανμένους νὰ παρηγορῇς.

(Βύρων) ***Σίμος Μενάρδος***

ΣΑΝ ΑΝΑΤΟΛΕΣ ΚΑΙ ΣΑ ΔΥΣΕΣ

Στὴ δεσποινίδα Ρ.

1

Μέρες γλυκὲς ποὺ φύγατε καὶ δὲ γυρνᾶτε πίσω,
Ὅπου σὰ φῶς καὶ σὰ σκιὰ ἐντός μου ἔχετε δύσει·
Καὶ θέλω νὰ σᾶς θυμηθῶ καὶ νὰ σᾶς λησμονήσω,
Καὶ λέω, δὲν ἀνατείλατε καὶ λέω, ἔχετε δύσει.

2

Ἀπόκαμα προσμένοντας στὸ παραθύρι ἐμπρός.
Κι' ἀνώφελα ξιπάζουμαι—ὦ δίχως κόρο δόξα!
Ποὺ ἀνοίγεις τὸ θυρόφυλλο ὅταν κάποιος τριγμὸς
Ξυπνᾶ ἀπ' τὸν κρύο ὕπνο τους τὶς κρεμασμένες [θλίψες.

3

Δὲν εἶν' κακὸς ὁ χωρισμὸς σὰ θλίψη.
Ἐδῶ ποὺ ἡ μοῖρα ἕναν τροχὸ ὅλο γυρίζει...
Ἕνα δακράκι ἀκράτητο ἐδίπλωσε νὰ κρύψῃ,
Ὦ τὸ μαντήλι ποὺ στὸ πλοῖο ἀνεμίζεται.

Σαλαμίνα — ***Λ. Γέροντας.***

ΙΔΙΚΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΞΕΝΑ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Τὸ ἀδελφᾶτο τοῦ «Ἁγίου Ἰωάννη» διωργάνωσε στὸ Παρίσι ἔκθεση διεθνὴ τῆς σύγχρονής μας χριστιανικῆς τέχνης.

Μέσα ἐκεῖ, διακρίνουνται ἔργα τοῦ Καριέρ, τοῦ Puvis de Chavannes, τοῦ Δενί, τοῦ Φοραὶν καὶ ἄλλων μεγάλων ζωγράφων. Ἀλλὰ γενικῶς, μπορεῖ κανεὶς νὰ πῇ, πὼς ἡ ἔκθεση ἀπέτυχε. Καὶ πρῶτα-πρῶτα οἱ περισσότεροι ξένοι καλλιτέχνες δὲν ἔστειλαν ἔργα. Ὕστερα σὲ μιὰ ἐποχὴ σκεπτικιστικὴ σὰν τὴ δική μας, εἶναι φυσικὸ καὶ οἱ καλλιτέχνες νὰ μὴν ἔχουν τὴν πίστη ποὺ εἶχαν οἱ παλιοί, ἀφοῦ μάλιστα καὶ οἱ ἀληθινοὶ Χριστιανοὶ δὲν τοὺς ὑποστηρίζουν πολὺ-πολύ. Κάθε ἄλλο μάλιστα, Εἶναι ἕτοιμοι νὰ τοὺς θάψουν κάτω ἀπὸ τὰ θυμάσια ἐρείπια τῶν ἀρχαίων χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν. Τὸ βέβαιο εἶναι πὼς ἡ θρησκευτικὴ τέχνη ἔχει ἀνάγκη. θεωρητικῶς τουλάχιστον, ἀπὸ ἁπλότητα, ταπείνωση καὶ σοβατητα. Ἐνῷ, στὴν πράξη, εἶναι μιὰ τέχνη χτυπητή, κομψὴ καὶ κοκέττα ποὺ ἀρέσει στοὺς πολλούς, ἐξὸν ἂν εἶναι, ὅπως γίνεται σὲ μᾶς ἐδῶ, μιὰ ἁπλὴ ἀντιγραφὴ ἀρχαίων εἰκόνων καλῶν ἢ καὶ κακῶν ἀκόμη.

—

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΝΟΜΑΡΧΗ

Μεγάλο κρότο κάνει στὴ Σουηδία τὸ καινούριο ἔργο τῆς κυρίας Στερνστεδ ποὺ ἐκδόθηκε τελευταίως μὲ τὸν τίτλο «Ἡ Κόρη τοῦ Νομάρχη». Εἶναι τὸ τρίτο βιβλίο μιᾶς σειρᾶς ὅπως οἱ Ρουγκὸν Μακάρ.

Ὁ νομάρχης δὲν ἔχει μιὰ κόρη, ἀλλὰ δυό· μιὰ νόμιμη καὶ μιὰ νόθο. Ἡ πρώτη ζῆ μέσα στὸν πλοῦτο καὶ στὴν ἀριστοκρατία, ἐνῷ ἡ δεύτερη ἀνατρέφεται μέσα στὴ φτώχεια καὶ τὴν κακομοιριὰ μὲ τὰ 50 φράγκα ποὺ ὁ πατέρας της τῆς στέλνει τὸ μῆνα.

Οἱ δυὸ ἀδελφές, ἴδιας ἡλικίας καὶ ἴσης εὐμορφιᾶς, ἂν εἶχαν καί τὴν ἴδια ἀνατροφή, θὰ ἔμοιαζαν, χωρὶς ἄλλο, σὰ δυὸ σταγόνες νερό.

Καὶ ὅμως ἡ Δανίλλα, καρπὸς μιᾶς ἐλεύθερης ἐπιμιξίας, εἶναι περισσότερο κυριευμένη ἀπὸ πάθη, ἐνῷ ἡ Ἐλβίνα εἶναι πιὸ αἰσθηματική, πιὸ ὀνειροπόλος. Μὲ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα της ἡ Ἐλβίνα μαθαίνει τὴν ὕπαρξη τῆς ἀδελφῆς της καὶ ὑπόσχεται νὰ διορθώσῃ τὴν ἀδικία. Μὰ τοῦ κάκου.! εἶναι πιὰ ἀργά· ὁ χαρακτῆρας τῆς Δανίλλας σχηματίσθηκε καὶ ὁ παραδοξῆ στὸν πρῶτο ποὺ θὰ τὴ θελήσῃ. Ζητᾷ νὰ πλανέψῃ ἕνα νέο τίμιο ποὺ τὴν ἀγαπᾷ στ' ἀλήθεια, ἀλλ' ἀποτυχαίνει. Τότε πέφτει στὴν ἀγκαλιὰ ἑνὸς ἀξιωματικοῦ διεφθαρμένου καὶ χρεωμένου ὡς τὸ κόκκαλο, αὐτοῦ ποὺ ἀγαπᾷ καὶ ἡ ἀδελφή της. Ὅμως μπροστὰ στὴν τύχη ἑνὸς πλούσιου γάμου, ὁ ἀγαπημένος τῶν δύο ἀδελφῶν δὲ διστάζει λεπτό. Θυσιάζει ἐκείνη ποὺ τοῦ παραδόθηκε. Ἡ Δανίλλα, γεμάτη πόνο, φεύγει στὸ Παρίσι μ' ἕνα νέο διεφθαρμένο. Καὶ ὅταν ἡ ἀδελφή της μαθαίνει τὴν προδοσία τοῦ ἀρραβωνιαστικοῦ της, τὸν ἀφίνει κι' αὐτὴ καὶ παντρεύεται ἐκεῖνον τὸ νέο ποὺ δὲν μπόρεσε ἡ ἀδελφή της νὰ πλανέψῃ.

Αὐτὴ ἡ «χιαστὴ» ἀλλαγὴ ἀρραβωνιαστικῶν φαίνεται λίγο ἀπίθανη. Ὅμως χρησιμεύει στὴ συγγραφέα νὰ μᾶς ζωγραφίσῃ μὲ ἕνα ταλέντο πρώτης γραμμῆς τὴ διαφορὰ αὐτῶν τῶν δύο χαρακτήρων. Στὸ ἐρχόμενο βιβλίο τῆς σειρᾶς θὰ μάθουμε τί ἀπέγινε ἡ Δανίλλα.

—

Ο ΟΥΣΑΙ

Ἀπέθανε στὸ Παρίσι τὸν προπερασμένο μῆνα ὁ γνωστὸς στὸ δημόσιο μας Γάλλος ἀκαδημαϊκὸς Ἀνρὶ Οὐσαί. Ὁ φιλέλληνας συγγραφεὺς γεννήθηκε στὰ 1848 στὸ Παρίσι. Ἔκλινε στὴν κριτικὴ καὶ τὴν ἱστορία Πολὺ νέος πῆγε στὴν Ἀθήνα καὶ σπούδασε τὴν ἀρχαιολογία καὶ τὴ νομισματολογία. Σὰ γύρισε στὴν πατρίδα του ἔγραψε τὴν «Ἱστορία τοῦ Ἀπελλῆ» καὶ τὴν «Ἱστορία τοῦ Ἀλκιβιάδη καὶ τῆς Δημοκρατίας τῶν Ἀθηνῶν». Τὸ ἔργο αὐτὸ βραβεύθηκε ἀπὸ τὴν Γαλλικὴ Ἀκαδημία. Κατόπιν δημοσίευσε τὴν «Πρώτη πολιορκία τῶν Παρισίων». τὸν «Ἀγροτικὸν νόμον στὴ Σπάρτη», τὶς τρεῖς μεγάλες ἑταῖρες τῆς ἀρχαιότητος. Ἀσχολήθηκε ἀργότερα εἰδικὰ μὲ τὴν Ἱστορία τοῦ Ναπολέοντα. Συνεργάζετο στὴν «Ἐπιθεώρηση τῶν Δύο Κόσμων» καὶ στὴν «Ζουρνὰλ ντὲ Ντεμπᾶ». Ὁ Ἀνρὶ Οὐσαὶ στὴ Γαλλικὴ Ἀκαδημία διαδέχθηκε τὸν ποιητὴ Λεκὸν Δελίλ.

—

ΕΝΑ ΑΛΗΘΙΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Ὅσοι καταγίνουνται στὰ ἐκπαιδευτικά μας, πρέπει νὰ ρίψουν μιὰ ματιὰ στὰ παρακάτω. Εἶναι πολὺ διδακτικὰ καὶ ἀποδείχτουν πόσο εἴμαστε ἀκόμη πίσω καὶ κατὰ πόσο τὰ σχολειά μας ἐκτελοῦνε τὸν προορισμό τους. Στὰ σχολεῖα τῆς Ἰαπωνίας καθιερώθηκε τὸ ἑξῆς πρόγραμμα. Τρεῖς ὧρες τὴν ἑβδομάδα ἀφιερώνουνται στὸ μάθημα τῆς στοργῆς πρὸς τοὺς γονεῖς. Δυὸ ὧρες στὸ μάθημα, πῶς νὰ ἀποφεύγουνται οἱ παρεξηγήσεις. Τρεῖς ὧρες, πῶς γιὰ νὰ βρίσκεται τρόπος νὰ διατηροῦνται οἱ φίλοι. Δυὸ ὧρες στὸ μάθημα γιὰ ἀδιάκοπη δράση. Δυὸ ὧρες γιὰ νὰ ἀποφεύγουνται οἱ φιλονικεῖες ἐγκαίρως. Δυὸ ὧρες γιὰ νὰ ἀποφεύγῃς τὰ ψέματα. Δυὸ ὧρες γιὰ νὰ μὴ ἀποκρύπτουμε τὰ λάθη μας. Δυὸ ὧρες γιὰ νὰ ἀποφεύγῃς νὰ λυπήσῃς τοὺς ἄλλους. Ἔτσι σκέπτονται οἱ Γιαπονέζοι καὶ ἔτσι κάνουν. Ἐμεῖς τί κάνουμε; Ἐμεῖς ξοδεύουμε ὅλο τὸν καιρό μας νὰ μαθαίνουμε εἰς μι ρήματα καὶ μέσους ἀορίστους.

—

ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΓΙΑ ΤΟ ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟ

Τὸ τελευταῖο φυλλάδιο τοῦ «Ἑρμῆ τῆς Γαλλίας» δημοσιεύει τὴ βιογραφία τοῦ Χρηστομάνου, καθὼς καὶ μερικὲς σημειώσεις γιὰ τὸ γερμανικό του ἔργο. Συνεδύαζε, λέγει, τὰ πιὸ διάφορα στοιχεῖα· τὸ Θεόκριτο μὲ τὸν Ἴβσεν, τὸν Ὅμηρο μὲ τὸ Μέτερλιγκ. Ὁ Ρεμὺ δὲ Γκουρμὸν ἔχει ἀδημοσίευτη μιὰ γαλλικὴ μετάφραση τοῦ ἴδιου τοῦ Χρηστομάνου, ἑνὸς ἔργου του τῆς «Σταχτιᾶς Γυναῖκας» ποὺ δημοσίευσε στὴ Βιέννη τὸ 1898.

Ὅλοι ξεύρουν πὼς ὁ Χρηστομᾶνος εἶταν καμτούρης. Μὰ ὅταν κανεὶς ἤθελε νὰ γράψῃ τίποτε γι αὐτόν, φρόντιζε νὰ εἰδοποιῇ πάντα. «Μὴν ξεχνᾶτε ὅτι ἂν εἶμαι καμπούρης φταίει ἡ παραμάννα μου, ποὺ μ' ἔρριψε μιὰ μέρα, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, ἐπάνω σ' ἕνα μαρμαρένιο σκαλοπάτι.

Ἀναφέρει κ' ἕνα νόστιμο ἐπεισόδιο ποὺ δείχνει πόσο τὸ παραμικρὸ τάραζε τὴ γαλήνη τῆς ψυχῆς του καὶ ἀκόμα τὴν ἡσυχία τῶν ἄλλων. Εἶχε τότε τυπωθῆ μὲ χίλια βάσανα (γιατὶ ὁ Χρηστομᾶνος δὲν τὴν ἄρεζε) ἡ γαλλικὴ μετάφραση τῆς «Αὐτοκράτειρας Ἐλισσάβετ, ὅταν μιὰ νύχτα, ἡ ὥρα δύο τὸ πρωΐ ξυπνοῦν τὸ διευθυντὴ τοῦ « Ἑρμῆ τῆς Γαλλίας » γιὰ νὰ τοῦ δώσουν ἕνα τηλεγράφημα ἀπὸ τὴν Ἀθήνα «ἐπεῖγον» καὶ μὲ ἀπάντηση πληρωμένη.

Εἶταν ἀπὸ τὸ Χρηστομᾶνο καὶ σημείωνε ἕνα λαθάκι τυπογραφικὸ γιὰ νὰ τὸ διορθώσῃ... ὅταν τὸ βιβλίο ξανατυπωθῆ.

—

ΜΙΑ ΓΝΩΜΗ

Ὁ κ. Δ. Ζαχαριάδης γράφει στὰ «Γράμματα» τῆς Ἀλεξάντρας ἐναντίον τοῦ κ. Ι. Γρυπάρη, γιατὶ αὐτὸς ὁμιλῶντας στὰ «Παναθήναια» γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Μαρκορᾶ τὸ ἐπαίνεσε καὶ σημείωσε καὶ τὴν ἑξῆς γνώμη: «Ἐπιβάλλεται εἰς τὴν Τέχνη μας ἡ ἐπιστροφὴ πρὸς ἕνα νεοϊδανισμὸ σκοπιμότερον, δλδ. συμφωνότερον πρὸς τὰ ἐθνικά μας ἰδεώδη». Καὶ ὁ κ. Δ. Ζαχαριάδης λέγει: «Δὲν περιμέναμε ὡρισμένως ἀπὸ τὸν ἀγνὸν ποιητὴ νὰ ζητᾷ τὴν ὑπαγωγὴ τῆς Τέχνης σὲ ὁποιανδήποτε ὑποχρέωση...». Πῶς φαντάζεται ὁ κ. Δ. Ζαχαριάδης ὅτι ἡ Τέχνη δὲν ὑπάγεται σὲ ὑποχρεώσεις; Πῶς φαντάζεται ὅτι εἶναι ἐλεύθερη, ἀφοῦ τίποτε δὲν ὑπάρχει ἐλεύθερο καὶ ὅλα καὶ αὐτὴ ἡ Σκέψη, ὑπάγουνται σὲ φυσικοὺς καὶ ἱστορικοὺς νόμους; Καὶ τί εἶναι αὐτὴ ἡ Τέχνη, ποὺ ἀναφέρουμε πάντα μὲ ἐνθουσιασμὸ καὶ σεβασμό; Δὲν εἶναι μιὰ ἐκδήλωση τῆς ζωῆς; Καὶ ὅταν εἶναι ἐκδήλωσή τῆς ζωῆς, ὁ ποιητὴς ποὺ ζῇ μιὰ ζωὴ ἑλληνικὴ ἢ γαλλικὴ ἢ γερμανική, δὲ θὰ ἐκδηλώσῃ τὴ ζωή του ἢ ἐκδηλώνοντας μιὰ γενικώτερη σκέψη, δὲ θὰ νοιώσῃ τὴν ἐπίδραση τῆς ζωῆς ποὺ ἔζησε καὶ ποὺ ὀργᾶ τριγύρω του; Ὅταν ὁ Ι. Γρυπάρης λέγει πὼς ἐπιβάλλεται στὴν τέχνη μας νὰ ἐπιστρέψῃ σένα νεοϊδανισμὸ συμφωνότερο πρὸς τὰ ἐθνικά μας ἰδεώθη, δὲν (ὰ ἐνιοῇ, βέβαια, οὔτε θρησκεῖες, οὔτε πατρίδες, οὔτε φουστανέλλα καὶ ἄλλα ἀνδραγαθήματα, ποὺ ἐκμεταλλεύθηκαν πολλοὶ ποιηταὶ τῆς προπερασμένες γενεᾶς. Ἀλλὰ ἐννοεῖ, ἡ τέχνη μας νὰ εἶναι ἡ καθαρὴ ἐκδήλωση τῶν ἰδικῶν μας συναισθημάτων, τῆς ἰδικῆς μας ψυχῆς, νὰ ἔχῃ τέλος πάντων μιὰ χροιὰ ἑλληνική, ὅπως καὶ ὅλες οἱ τέχνες ὅλων τῶν ἐθνῶν ἔχουν τὸν ἐθνικό τους χαρακτῆρα. Τέχνη θὰ πῇ ἔθνος καὶ ἔθνος ποὺ δὲν ἔχει τέχνη δὲν ὑπάρχει.

—

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἕως τώρα ἐδήλωσαν ὅτι θὰ λάβουν μέρος στὴν Ἑβδομηρίδα τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Πανεπιστημίου τριάντα ἀντιπρόσωποι εὐρωπαϊκῶν πανεπιστημίων καὶ ἀκαδημιῶν. Ἡ σύγκλητος τοῦ Πανεπιστημίου θὰ προσκαλέσῃ ἐπίσης τὸ Πατριαρχεῖον καὶ ὅλα τὰ ἑλλ. σχολεῖα τῆς Τουρκίας νὰ στείλουν κι' αὐτὰ ἀντιπροσώπους.

— Τυπώθηκαν τὰ «Συριανὰ διηγήματα» τοῦ Ἐμ. Ροΐδη, σὲ ἰδιαίτερο τόμο, ἀπὸ τὸ ἐκδοτικὸ κατάστημα τοῦ Φέξη.

— Ἐπίσης τυπώθηκαν τὰ «Θρούβαλα» τοῦ Δ. Γρ. Καμπούρογλου, στὸ ἴδιο κατάστημα.

— Ὁ Γ. Χ. Χατζηδάκις ἀναστέλλει ἀπὸ τὴν «Ἀθηνᾶ» τὶς «Νεοελληνικὲς μελέτες» του.

— Ὁ συνεργάτης μας Α. Ἀκροθαλασσίτης ἀγγέλλει τὴν ἔκδοση συλλογῆς ποιημάτων μὲ τὸν τίτλον «Τραγούδια τοῦ Βραδιοῦ». Τὰ «Τραγούδια τοῦ Βραδιοῦ» θὰ εἶναι χωρισμένα σὲ δύο μέρη, στὶς «Λύπες» καὶ στὶς «Πτελιές». Ἀπὸ τὰ ποιήματα αὐτὰ μερικὰ δημοσιεύθηκαν στὰ «Γράμματα» τῆς Ἀλεξάντρας, στὴ «Χαραυγὴ» τῆς Μυτιλήνης, στὸ «Νέον Πνεῦμα» καὶ στὰ «Χρονικά».

— Ἡ Γαλλ. Κυβέρνηση ζήτησε ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ νὰ κάμουν σύμβαση γιὰ τὰ συγγραφικὰ δικαιώματα. Τὸ ζήτημα αὐτὸ συγκινεῖ πολὺ τοὺς θεατρῶνες καὶ τοὺς θιάσους τῶν Ἀθηνῶν, ποὺ ἔστα μὲ σήμερα ἔπαιζαν καὶ παίζουν ἀκόμη γαλλικὰ ἔργα χωρὶς νὰ πληρώνουν δικαιώματα στοὺς συγγραφεῖς.

— Στὰ μέσα τοῦ Δεκέμβρη θὰ ἀρχίσῃ τὴν ἔκδοση της ἐμπορικὴ ἐφημερίδα μὲ τὸν τίτλον «Ἑβδομαδιαία Ἐμπορικὴ Ἐπιθεώρησις» καὶ διευθυντὴν τὸν γνωστὸ παραγγελιοδόχο κ. Μάρκο Πασχίδη.

— Ὁ κ. Γ. Σωτηριάδης τύπωσε, σὰν πολὺ ὄμορφο τόμο μιὰ ἀρχαιολογικὴ μελέτη, «Ἡ Ἀκρόπολις καὶ τὸ Μουσεῖον αὐτῆς». Εἶναι μελέτη βαθιὰ καὶ στολίζεται μὲ πολλὲς καλλιτεχνικὲς εἰκόνες τῆς Ἀκροπόλεως, ἀγαλμάτων κ. ἄ.

— Τὰ «Γράμματα» τῆς Ἀλεξάντρας δημοσιεύουν μιὰ κριτικὴ γιὰ τὸ Μαρκορᾶ τοῦ μακαρίτου Νότη Ρονιάκη.

Τὰ γραφεῖα τῶν «Χρονικῶν» μετεφέρθησαν στὸ Μουμχανέ, Ριφαὰτ - Χὰν, ἀριθ. 15.

ΔΗΛΩΣΗ

Ἀντιπρόσωπος τῶν «Χρονικῶν» γιὰ τὴν Ἑλλάδα διωρίσθηκε ὁ κ. Εὐστράτιος Δραγώνας, στὸν ὁποῖον παρακαλοῦνται νὰ ἔχουν κάθε ἐμπιστοσύνη οἱ ἐνδιαφερόμενοι. Ὁ κ. Ε. Δραγώνας ἀναχωρεῖ τὴν ἑβδομάδα αὐτή.

—o—

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομηταὶ τῶν «Χρονικῶν» τοῦ Ἐξωτερικοῦ καὶ τῶν Ἐπαρχιῶν, ὅσοι δὲν πλέρωσαν ἀκόμη τὴ συνδρομή τους, νὰ μᾶς τὴν ἀποστείλουν ὅσο τὸ δυνατὸν γληγορώτερα. Ἀλλοιώτικα θ' ἀναγκασθοῦμε νὰ διακόψουμε τὴν ἀποστολὴ τοῦ φύλλου.

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

—o—

ΒΑΡΙΕΤΕ

Μέσα στὸ δεκαπενταήμερο αὐτὸ ἡ πόλη μας εὐτύχησε ν' ἀπολαύσῃ ὀλίγη θεατρικὴ ζωή. Ἡ δυνατὴ Γαλλίδα τραγωδὸς κυρία Σωσάνα Δεπρὲ μᾶς συνάρπασε μὲ τὴν ἁρμονικὴ καὶ ὑψηλή της τέχνη. Στὴ «Νόρα» μάλιστα μπόρεσε καὶ ἀποκάλυψε ὅλο τὸ τάλαντό της. Ὑπῆρξαν στιγμὲς ποὺ οἱ καλοὶ ἀκροατές της ἐβουβαίνονταν ἀπὸ θαυμασμό. Ἀποροῦμε ὅμως γιατὶ παράλειψε τὴν πιὸ χαριτωμένη καὶ χαρακτηριστικώτατη σκηνὴ ποὺ παίζει ἡ Νόρα μὲ τὰ παιδιά της; Στὸ μέρος αὐτὸ τὸ ἔργο τοῦ Ἴψεν φάνηκε κολοβό. Θὰ παρατηρούσαμε καὶ ἕνα ἄλλο στὴ διάσημο τραγωδό. Ἔδωσε ἕξη παρασιάσεις στὴν πόλη μας. Κέρδη βέβαια πολλὰ δὲν περίμενε. Γιατὶ λοιπὸν δὲν ἀνέβαζε στὴ σκηνὴ ἔργα δυνατά: Καὶ ὄχι τῆς ρουτίνας; Μήπως νόμισε πὼς τὸ δημόσιο τῆς πόλης μας δὲν μποροῦσε νὰ τὰ χωνεύσῃ; Δυστυχῶς φαίνεται πὼς μιὰ τέτοια ἰδέα ἐπικρατεῖ στοὺς Εὐρωπαίους καλλιτέχνας γιὰ τοὺς περιφρονημένους ἐμᾶς.

Νὰ διοῦμε ὡς πότε θὰ τὸ ἐπιτρέπουμε αὐτό. Ἴσως μαμμιὰ φορὰ ἔχουν δίκαιο, ἀλλὰ μόνο καμιὰ φορά. Ὅταν παραδείγμιος χάρη τὸ ἀκροατήριο γελᾶ στὶς πιὸ συγκινητικὲς στιγμὲς, ὅπως γίνηκε μὲ τὴν παράσταση τῆς «Νόρας» ποὺ τὸ καλοφορεμένο καὶ ντεκολταρισμένο ἀκροατήριο ξεσποῦσε σὲ ὀλύμπια γέλοια, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ κλάψῃ, δίδεται ἔτσι ἀφορμὴ καὶ στρέφεται ἡ περιφρόνηση τῶν καλλιτεχνῶν σὲ μᾶς. Καὶ τότε μᾶς ταΐζει μὲ τὸ φαΐ ποὺ μποροῦσαμε νὰ χωνεύσουμε. Μ' αὐτὸ εἴπαμε δὲ γίνεται πάντα.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κον Π. Πέραν.—Μᾶς μαλλώνετε σχεδὸν γιατὶ δὲ γράφουμε γιὰ τὸ ἑλληνικὸ Θέατρο. Τί θέλετε νὰ γράψουμε; Μήπως γιὰ τὰ ἔργα ποὺ παίζει ἢ γιὰ τὴν ὑπόκριση τῶν ἠθοποιῶν; Δυστυχῶς τὰ ἔργα εἶναι τῆς ρουτίνας καὶ κακοδιαλεμένα. Οἱ ἠθοποιοὶ δὲ δὲν εἶναι ἄξιοι νὰ γίνῃ ἰδιαίτερος γι' αὐτοὺς λόγος. Ἡ κυρία Ρ. Νίκα μιμεῖται τὴν Κοτοπούλη, χωρὶς νὰ εἶν πλησιάζῃ. Ἡ τέχνη της λοιπὸν εἶναι δουλική. Δὲν εἶναι προτιμώτερον νὰ θαυμάζῃ κανεὶς τὸ πρωτότυπον, παρὰ τὴν παραποίηση; Ὁ κ. Λεπενιώτης ἔχασε τὴν ἀξίωση καλοῦ ἠθοποιοῦ. Οἱ μορφασμοί του καὶ ὁ τόνος τῆς ἀπαγγελίας του μᾶς ἔχουν ἀπογοητεύσει. Νομίζει κανεὶς πὼς κουρδίζει ἕνα ἀνδρείκελο. Ἀρχίζει πάντα ἀπὸ τὸν ὑψηλότερο τόνο καὶ κατεβαίνει στὸ χαμηλότερο, γιὰ νὰ ξανανέβῃ πάλι στὸν ὑψηλότερο χωρὶς λόγο. Ποιὸ δὲν ψυχολογεῖ τοὺς χαρακτῆρας ποὺ παίζει. Οἱ κινήσεις του εἶναι λανθασμένες καὶ ἡ στάση του πολλὲς φορὲς τὸν κάμει νὰ μοιάζῃ σὰν ὄρθιο πτῶμα. Κάποιος τὴν χαρακτήρισε κρεμανταλάδικη. Ὁ κ. Φὺρστ δὲν εἶναι κακός. Εἶναι πολὺ καλή, μὲ κάποια ὅμως ὑπερβολὴ ποῦ καὶ ποῦ. ἡ κυρία Φύρστ. Ὁ κ. Νίκας ἀναγκαῖος γιὰ ἕνα θίασο. Ἐξαίρεση κάμει ἡ κυρία Παρασκευοπούλου. Αὐτὴ ἔχει δικό της στὺλ καὶ ἡ χάρη της δὲν εἶναι δανεισμένη. Εἶναι φυσικὴ καὶ πάντα μελετημένη. Φαίνεται πὼς ἀγαπᾶ τὴν τέχνη της, ἀλλὰ καὶ ἡ τέχνη της τὴν ἀγαπᾶ. Θὰ τήνε συμβουλεύαμε νὰ ζητήσῃ καλήτερο καλλιτεχνικὸ περιβάλλον. Αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη μας γιὰ τὸ θίασο τῆς κυρίας Νίκα καὶ τοῦ κ. Φύρστ. Ἐὰν σεῖς εἴσθε εὐχαριστημένος, ἐμεῖς ὅμως μὲ λαχτάρα προσμένουμε τὸν ἐρχομὸ τῆς Κυβέλης ἢ τῆς Κοτοπούλη, γιὰ ν' ἀπολαύσουμε μερικὲς καλλιτεχνικὲς ὧρες. Μὲ τὶς λατέρνες δὲν παίζουνται οἱ Βάγνερ καὶ οἱ Μπετόβεν. Γι' αὐτὸ σκεπτόμαστε πὼς ἂν ἐπιχειροῦσε ὁ θίασος νὰ παίξῃ ἔργα τῆς προκοπῆς, θὰ μᾶς ἀηδίαζε περισσότερο.

Κον Μ. Πέραν.—Γιὰ τὴν Πρωτοχρονιὰ ἔχουμε ἀκόμη καιρό. Καὶ ὅμως ἐμεῖς σᾶς προσφέρουμε ἀπὸ τώρα τὸ δῶρο σας.

Μιλεῖς τὴ γλῶσσα, ποὺ ἐβύζαξες;—Ντροπή σου!
Μιλεῖς τὴν Θουκυδίδειον;—Τιμὴ δική σου!
Μιλεῖς τὴ γλῶσσα ποὔμαθες;—Κακὸ δικό σου!
Μιλεῖς ἀρχαῖα;—Ἔδεσες τὸ γαϊδαρό σου!!
Θὰ τὸ βρῆτε στὸ καινούριο ἡμερολόγιο τοῦ Σκόκου.

Κον Α. Δ. Σμύρνη. Ἔχετε τὴν ἰδέαν ὅτι ἐγράψατε διήγημα; Καὶ ἀπαιτεῖτε νὰ δημοσιευθῇ μαζὶ μὲ τὴν εἰκόνα σας. Δὲν θὰ σᾶς κάνουμε ἕνα τέτοιο κακό. Ὄχι. Καὶ γι' αὐτὸ τὸ ρίχνουμε στὸν κάλαθο τῶν ἀχρήστων.

Κον. Α. Σ. Ἰνδίες. Διαβάσαμε τὸ γράμμα σας. Εἶναι πολὺ χαριτωμένο. Μὰ πῶς δὲν καταλάβατε τὴ λέξη: ὀργικό; Εἶναι τόσο κοινή. Τὸ περιεχόμενο θὰ σᾶς βοηθήσῃ νὰ τὴ νοιώσετε. Ἡ χειμερινὴ περίοδο ἄρχισε. Τὸ ζήτημα τοῦ διαγωνισμοῦ; Σᾶς παρακαλοῦμε νὰ μᾶς γράψετε ἀμέσως. Περιμένοτμε καὶ τὶς ἄλλες ὑποσχέσεις σας.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Τύποις Ε. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ.
Κουρσοὺμ Χὰν ἀρ. 3